

BYGGNADS ARBETAREN

J A

Snart blir Målarna och Byggnads **ETT** förbund

Efter nära 120 år som eget förbund tar Målarna sikte på Byggnads. Om två år är samgåendet ett faktum. Så tycker målarna själva om planerna.

JORDEN RENAS
från 100 års gift

extra

Svag lönehöjning
trots högkonjunktur

Så används dina
granskningspengar

7 tips till pappor
som bor borta

Kenneth Petterson

chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

Jenny Berggren

allmänreporter, debatt
08-728 49 73
070-280 25 35

j.b@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim

allmänreporter,
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen

allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson

arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Elin Jönsson

allmänreporter
08-728 49 98

e.j@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson

allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

c.n@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård

reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

a.s@byggnadsarbetaren.se

TS-kontrollerad

upplaga 2005: 131 600

Adressändring, medlem i Byggnads:

Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: edb,

telefon 08-619 35 93 E-post:

kundtjänst@datarutin.se

Pris, helår: 297 kr

Annons: Swartling & Wranding Media,

telefon 08-545 160 67

Byggnadsarbetaren:

Postadress: 106 32 Stockholm

Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm

Repro: Grafit

Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

STORFÖRBUND**MÅLARN
BLIR ETT MED
BYGGNADS
= SANT**

Ett nytt storförbund. Bra eller dåligt? Det här tycker målarna om planerna.

SID 8-12

**HÄR SANERAS
100 ÅR AV GIFT**

SID 14-15

**KAN Knappt gå
- NEKAS SJUKPENG** SID 20**HET BYGGBRANSCH – ÄNDÅ ÖKAR INTE LÖNERNA** SID 18**LÖNER****INFLYTANDE ÖVER
LÖNERNA KOSTAR** SID 34-35**RELATIONER****SÅ KLARAR
DU OCH BARNEN
ATT SKILJAS ÅT** SID 22-25**PÅ JOBBET****LEKFULLT BYGGE**

SID 16-17

Oklara rutiner bakom dödsolycka

BYGGNYTT/ Brottsutredningen om den svåra byggolyckan i Helsingborg förra hösten bör tas upp på nytt. Det tycker Byggnads, som har gjort en egen utredning. SID 31

DEBATT SID 4-5**”Kampanj mot Byggnads”**

”Sveriges Television, SVT, har påtagit sig rollen som propagandamaskin för Sveriges byggindustrier inför kommande avtalsrörelse”, skriver Gottfrid Augustsson.

GREJER & GREPP SID 36**U-balk klarar runda hus**

Krister Edlunds ledade balk är lätt att böja.

BYGGFOLK SID 41**Han fick pris av kungen****BYGGFOLK** SID 38-39**Urban räddar barn med prostatagerillan**

Hemvärdet har förnygrats och ger inte längre skäl för namnet prostatagerillan. 42-åriga betongarbetaren Urban Klang hör till de äldre.

5 STRESSIGA &**5 LUGNA** SID 6**Snickare flydde stressen till häst**

MÖTEN & SÅNT SID 42

SISTA ORDET SID 46

KRYSET SID 47

FRÅGAN

Vad tycker du om granskningsarvodet?

Mattias Larsson, 31, snickare, Göteborg

– Jag betalar gärna det om jag får något för det. Och det tycker jag att man får. Man får ju kontinuerliga rapporter om hur lönenivåerna ligger, och hur man själv ligger till. Framför allt från mätombudsmannen och Byggtolvans tidning. Så jag har inget problem med att betala.

Per Gustafsson, 32, VVS-montör, Kristianstad

– Det är bra, för att de som mäter jobben får en chans att kontrollera att lönen är rätt. Om man inte hade nytta av den skulle avgiften inte ha funnits från början. Så jag har förtroende för att pengarna används rätt. Och det dras ju på lönen, så det är inget man märker av som en räkning att betala. Men även om man skulle betala själv så är det bra.

Magnus Schwerin, 33, snickare, Södertälje

– Det tycker jag inget vidare om. Man betalar ju fackavgift, så gransknings- och mätningsavgifterna är onödiga. Men jag är inte så insatt i vart de går. Kanske kunde det vara någon avgift, men det är så mycket. En facklig förtroende-man brukar vara på mätningarna, han ser väl i och för sig till att vi får så bra lön som möjligt.

SVT-kampanj mot Byggnads

● Sveriges Television, SVT, har påtagit sig rollen som propagandamaskin för Sveriges byggindustrier inför kommande avtalsrörelse, med en skruvad rapportering om Byggnads mätning- och granskningsavgifter.

Reportage återkommer, på bästa sändningstid, om Byggnads maffialiknande metoder att tillskansa sig avgifter av byggnadsarbetare.

Beställningsverket från byggindustrin, som SVT tydligen företräder, framställer Byggnads som en organisation med det enda syftet att pungslå byggnadsarbetarna på ett sätt som kan liknas vid camorran i syditalien.

I reportage framställs granskningsöverskottet på Byggettan som något som är gällande för Byggnads samtliga avdelningar. Sanningen är att alla kostnader för mätning och granskning tillsammans ger ett markant underskott i verksamheten.

Tänk tanken att fackföreningarna skall stå utan ekonomiska muskler i en avtalsrörelse. Vilken styrka skulle vi ha i en konfliktsituation? Tanken skrämmer.

Reportagen vinklas så att man lätt får uppfattningen att ett eventuellt överskott från gransknings- och mätningverksamheten inte kommer medlemmarna till del. Uttalanden som föresnas kommer oftast från personer som inte tillhör den fackliga sfären och som, av olika anledningar,

SVT:s hemsida 29 och 30 oktober 2006.

inte ser en stark, sammanhållen, löntagarorganisation som en garant för bra sociala, lönemässiga, och arbetsmiljömässiga förhållande för alla löntagare i branschen.

I tidigare reportage har SVT granskat den svarta marknaden inom byggbranschen och de miljarder den omsätter. Även där framställdes byggnadsarbetarna som dom stora skurkarna, utan en tanke på att bakom varje svart-arbete finns det en beställare.

Skulle fackförbunden fråntas möjligheten att granska och övervaka arbetsplatser vore risken

överhängande att marknaden översvämmades av oseriösa företag. Onekligen är det rätt att ett avgiftssystem som Byggnads har i sitt kollektivavtal är kännbart, men man ska även beakta att avgiften genererar en hyfsad lön. Sammantaget ger avgiften mer än den kostar, även till dem som snålåker på Byggnads medlemmars bekostnad.

Önskvärt vore att våra företrädare vore mera tydliga i sina svar och inte svävade ut i intetsägande formuleringar som gör mer skada än nytta.

GOTTFRID AUGUSTSSON
BYGGNADS AVD. 44, KIRUNA

”Vart tar pengarna vägen?”

● Vart går granskningsarvodet egentligen? Varför har arbetsgivaren rätt att dra 1,5 procent på arbetstagarens lön när det gäller byggavtalet och inte när man går under anläggningsavtalet? Har tagit upp detta med Byggnads men inte fått någon förklaring.

Förresten, vart tar pengarna vägen egentligen? Varför ska man som arbetsgivare över huvud taget betala detta så kallade granskningsarvode till facket?

Det är ju arbetsgivaren som själv fyller i pappret med arbetade timmar och tidlönen. Underlaget skickas till facket som kollar vad det är att fakturera. Ska man även betala för arbetstagare som valt ett annat fackförbund än Byggnads? Vi som arbetsgivare har upplyst om att vi har kollektivavtal med Byggnads, men vi kan ju inte tvinga arbetstagaren att byta fack, eller?

EF

LÄS MER OM GRANSKNINGSARVODET PÅ SIDORNA 26-27

BODTOMTEN

– Årets julklapp blir nog ett presentkort till a-kassan ...

SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svartspost 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på något frimärke. Ring 08-728 49 00. Faxe 08-728 49 80. E-posta redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

”Vi vanliga arbetare tjänar inte på alliansens politik”

● Jag undrar om ni byggnadsarbetare som röstade på alliansen fortfarande tycker att det är en bra politik för Sverige.

Just nu är det ju högkonjunktur i byggbranschen. Ni som är tillsvidareanställda och ligger bra till på anställningslistorna såg nog skattesänkningen och fastighetsskatten som fördelar. Men ni hade ingen empati med de av era arbetskamrater som kommer ut i arbetslöshet vart efter det blir sämre tider.

Man kommer att få betala mer i a-kasseavgift och samtidigt få en försämrad a-kasseersättning. Dessutom vill alliansen införa sjukintyg från första dagen för att komma åt fuskare (men det är frivilligt för arbetsgivaren).

Sedan försvinner rätten att dra av gransknings- och mätningsavgifterna. Och så blir det försäkringar gällande reseavdragen.

Bensinen blir dyrare och bilförsäkringarna blir mycket dyrare. Dessutom ska dom ta bort bidragen för byggföretag som bygger hyresrätter. Det innebär att det blir mycket dyrare att hyra de lägenheterna sedan. Därför tror jag att det kommer att byggas mycket mindre hyresrätter och det är ju inte bra för byggbranschen.

Vi vanliga arbetare kommer inte att tjäna särskilt mycket på alliansens politik. Klyftorna kommer att bli större mellan fattiga och rika.

BUZZI

Nordea

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

LEDARE

Granskning på villovägar

Knappast någon har väl undgått de senaste veckornas mediedebatt om Byggnads granskningsarvoden. Av några inslag i SVT: s Rapport i slutet av oktober kunde man få intrycket att Byggnads granskningsarvoden är en form av skatt som medlemmar betalar till facket, där en del går till det socialdemokratiska partiet.

Det är inte riktigt så det ligger till.

I själva verket ingår granskningsystemet i avtalet mellan Byggnads och motparten, Sveriges Byggindustrier. Det tillkom för att reglera villkoren i en bransch som på flera sätt skiljer sig från andra branscher när det gäller lönesystem och arbetsvillkor.

Granskningen är omstridd och ett ärende ligger hos Europadomstolen för avgörande. Domen blir avgörande för

”Efter den senaste avtalshöjningen ... fick 1 700 byggnadsarbetare inte ut sina pengar.”

om byggnadsarbetare som inte är medlemmar i Byggnads ska fortsätta betala arvodet. Lönegranskningen ska se till att byggnadsarbetare som på papperet garanterats en viss lönehöjning, också får ut pengarna. För så är inte alltid fallet.

Det visar bland annat den granskning som Byggettan i Stockholm har gjort. Efter den senaste avtalshöjningen den 1

april i år fick 1 700 byggnadsarbetare inte ut sina pengar.

Inte förrän fackets lönegranskning slog till.

De som fuskar är främst små och medelstora företag. Så synd att detta inte kom fram i debatten.

Lär mer om detta på sidorna 26-27.

Att byggbranschen är rycklig och rörlig innebär att många får betala ett högt pris också privat. Att bo i husvagn eller barack långt från hem, barn och familj, sliter på familjelivet.

Anläggningsarbetaren Bodo Lindberg höll på att tappa kontakten med barnen efter en skilsmässa för 16 år sedan. Men han lyckades senare ta igen den kontakt som han gått miste om när han kuskat runt på byggen i Sverige, Norge och Tyskland.

En skilsmässa behöver inte betyda katastrof. Läs mer om det på sidorna 22-25.

Nästa tidning kommer den 14 december.

På återseende!

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

5 STRESSIGA ● 5 LUGNA

TILL VEM? SNICKAREN FINN HUSTED NISSEN som flydde stressen tillsammans med fru Helle och barnen Nick (17), Stig (16), Michelle (13) och Schalaco (6).

VARFÖR? Hans vagn med hus, som dras av tre hästar på sin väg runt Östersjön, **STOPPADES AV DJURSKYDDSSINSPEKTÖR I GÄVLE.**

”HÄSTARNA ÄR SOM VÅRA BARN”

1 Vad åkte ni ifrån?

– Jag hade egen byggfirma. Arbetade 350 dagar om året, tio till tolv timmar om dagen. Vi hade ingen tid tillsammans, min fru, barnen och jag. Det blev för mycket.

2 Var det ett plötsligt beslut?

– Nej, vi hade planerat det i tio år. Men vi hade inte tid.

3 Vad sa era grannar och släktingar?

– Många förstod inte. De tyckte det var konstigt att sälja huset, att vi gjorde oss av med allt. För barnen handlade det om att åka ifrån kompisar. Men de klagar inte. Någon har längtat hem ibland men det går ju inte att åka hem, vi har inget hem att åka till.

4 Men nu är ni stoppade av djurskyddsinspektörerna i Gävle. Plågar ni era hästar?

– Hästarna är som våra barn. Jag är uppvuxen med hästar, har haft fjordingar i 36 år. Det har blivit något fel med det här beslutet. Och en sådan uppståndelse, flera poliser vid flera tillfällen. Jag förstår inte alls.

5 Känns det jobbigt att ha blivit känd i Sverige som hästplågar?

– Det är inte så roligt att bli omskriven om just detta. Men många förstår vår situation och vi har fått mycket stöd från människor här i Gävle. Det kan vändas till något positivt.

LARS NYQUIST

Finn Husted Nissen reser runt Östersjön med fru och fyra barn i en hästdragen vagn. ”Det är trångt, man kan inte stänga in sig i kammaren, men det fungerar”, säger han.

STRESSIG HISTORIA

Hört vid löpande band:

”Om du inte slutar säga ’hoppas kommer det en till’ så skär jag öronen av dig!”

(Finn Husted Nissen hade ingen fräckis med på resan. Redaktionen valde historia.)

1 Var bor ni någonstans?

– Vi kommer från Haderslev på södra Jylland. Men nu bor vi i ett hus som jag har byggt på en vagn. Det är en regelstomme med panel, isolering och träfiberplattor som det tog runt ett år att bygga.

2 Hur ser resplanen ut?

– Vi åkte den 30 juni. Nu har vi hyrt en tillfällig stallplats utanför Gävle. Vi övervintrar nog här. Sedan fortsätter vi runt Östersjön via Finland och Ryssland till någonstans i Baltikum där vi stannar för nästa vinter. Sedan hinner vi nog hem innan det blir vinter igen.

3 Vad är det bästa hittills med resan?

– Det är gästfriheten vi möter överallt. Jag är fullständig överväldigad, som nu när vi blivit stoppade här. Folk erbjuder sig att skjutsa oss till affären för att köpa mat, vi blir bjudna på kvällsmat och ungarna är hemma hos kompisar och spelar dataspel.

4 Vad ska ni hitta på hela vintern?

– Hästarna ska skötas och så tar tvätten mycket tid. Och barnen pluggar, via internet och mobiltelefon.

5 Är det slut på lugnet när ni kommer hem till Haderslev igen?

– Nej, målet med resan är att vi ska vara mindre stressade då och ta oss tid med varandra. Jag fortsätter nog som snickare, men vet inte om det blir eget eller som anställd.

INGEMAR DAHLKVIST

BYGGNADS + MÅLARNNA = SANT

Den sista december 2008 kan bröllopsklockorna klämta för Byggnads och Målareförbundet. Då kan en sammanslagning mellan de två förbunden bli verklighet. Just nu pågår ett omfattande utredningsarbete.

TEXT NINA CHRISTENSEN OCH CENNETH NIKLASSON FOTO NINA CHRISTENSEN, MATS FOGEMAN OCH CHRISTER OLOFSSON

Startskottet för en tänkbar framtid tillsammans gick egentligen i somras på Målareförbundets kongress. Då fattade kongressdeltagarna beslutet att de ska verka för att slå samman det egna förbundet med Byggnads.

På Byggnads var man inte sena att välkomna beslutet. Hans Tilly, Byggnads ordförande, kan inte se några egentliga nackdelar med ett samgående.

Men innan nyårsorkestern kan spela upp ska de två förbunden tillsammans utreda vilka möjligheter som finns, ett arbete som redan har påbörjats. Bland annat ska man undersöka förbundsstadgar, beslutsstruktur, personalsituationen och hur strukturen inom de två förbunden ser ut centralt och lokalt.

När det gäller samarbetet ute på arbetsplatserna ser Hans Tilly möjligheter till bättre samordning då fler på byggarbetsplatserna skulle vara med i samma förbund.

En stor post att utreda är förbundens ekonomi. Hur kommer en sammanslagning att påverka fackavgiften och vilka möjligheter finns till besparingar?

Tidigare i år sprack ju diskussionerna om en sammanslagning mellan Byggnads, Målareförbundet, Elektrikerförbundet och Fastighetsanställdas förbund på just den ekonomiska frågan.

Byggnads hoppade av då man ansåg att ett samgående inte var ekonomiskt försvarbart.

På vägen mot en möjlig sammanslagning mellan Byggnads och Målareförbundet måste flera demokratiska beslut fattas. När det gäller Byggnads kommer det troligen inte behövas något kongressbeslut. I juni nästa år kommer en rapport att lämnas till förbundsfullmäktige.

– Alla ska få säga sitt, men församlingen är inte tvingad att ta ställning. I stället blir det mer av en diskussion, säger Leif Jansson, förbundssekreterare i Byggnads.

Under hösten 2007 och våren 2008 kommer frågan in i ett mer avgörande läge. Förbundet har sedan ett nytt förbundsfullmäktige i juni 2008.

För Målareförbundets del ser det ut så här: de har ett förbunds möte i juni 2007 då det ska läggas fram en rapport om hur en sammanslagning kan se ut. Beslut om hur förbundet sedan kommer att agera lär fattas på ett större möte i december 2007 eller i juni 2008.

Om det blir en sammanslagning kommer de två förbundens verksamheter börja fasa ihop redan under hösten 2008. Målareförbundet kommer samtidigt att börja avvecklas för att upphöra helt en bit in på år 2009. ●

**NÄSTA SIDA: SÅ
TYCKER MÅLARNÄ**

TYCKER DU ATT MÅLARNÄ SKA GÅ IHOP MED BYGGNADS?

Tommy Lissäng, 43 år, målare från Stockholm:

► **Visste du att Målareförbundet planerar att gå upp i Byggnads?**

– Ja, jag har hört nåt snack om det. Det är inte så konstigt egentligen. Det går åt det hållet. Företagen går ihop i fusioner. Det är väl billigare för dem, förbunden kan dela på lokalhyror, det blir billigare underhåll och annat.

► **Är det bra eller dåligt för målarna på golvet?**

– Förut hade målare högre löner än byggnadsarbetare, nu är det tvärtom. Vi kanske kan få draghjälp av Byggnads. Förbundsgubbarna inom bygg och måleri kan också snacka ihop sig bättre, när de sitter under samma tak och träffas dagligen. Det är nog bra.

► **Jobbar du nära ihop med byggnadsarbetare på ditt arbete?**

– Vi arbetar ihop med samma gubbar jämt. Jag känner dem väl, det är aldrig några problem med samarbetet.

► **Vad tycker du om Målareförbundet?**

– Det är ett starkt förbund. Att vi inte har så stora problem tror jag beror på att det finns ett starkt fackförbund i bakgrunden. De gör sitt jobb i det tysta.

► **Kan det finnas några nackdelar, för er, med ett samgående?**

– Om Målareförbundet tappar fästet, i det stora förbundet, så påverkar det oss negativt. ●

”Om Målareförbundet tappar fästet, i det stora förbundet, så påverkar det oss negativt.”

Per-Olof Persson, 54 år, målare från Bäreberg utanför Trollhättan:

► **Är du för eller emot en sammanslagning av de två förbunden?**

– Jag har inte tänkt på det. Jag vet inte, det är svårt.

► **Vad tror du skulle vara bra för er målare om det blev ett nytt förbund?**

– Jag skulle hoppas på en bättre löneutveckling. Vår prislista vi har i dag är oanvändbar. De andra på bygget tjänar ju bättre.

► **Skulle ni kunna ingå i ett ackord tillsammans med TGM-gruppen (snickarna, betongarbetarna och murarna)?**

– Det är väl inte uteslutet. Något måste i alla fall göras åt löneläget för målarna.

”Det viktigaste är att lönenivån blir högre, samtidigt som avgiften inte stiger.”

Saman Mohammedali, 22 år, målare från Trollhättan:

► **Är det bra om Målarna går med i Byggnads?**

– Jag vet inte. Det beror på. Om jag får mer service från facket så är det bra. Men det viktigaste är att lönenivån blir högre, samtidigt som avgiften inte stiger.

► **Känner ni er utanför på bygget då de flesta som jobbar där är med i Byggnads?**

– Det är inget som jag tänker på. Jag tror ingen bryr sig om det, fast visst vore det naturligt om alla på bygget var med i samma fackförening. Det är logiskt.

► **Finns det några nackdelar som du ser det?**

– Egentligen inte, fast det beror på hur det fackliga arbetet läggs upp. Vi kommer ju ställa krav på att bli en betydande yrkesgrupp i det nya förbundet. ●

”Namn? Varför inte Svenska Målareförbundet & Byggnads?”

Stellan Sundberg, 41 år, målare från Trollhättan:

► **Tycker du att Målarna ska gå ihop med Byggnads?**

– Jag tror nog att det är lämpligt. Vi blir starkare och vi är fler tillsammans. Målareförbundet är för litet.

► **Vilken fråga är viktigast för målarna?**

– Det måste vara lönen. Tycker att vi har halkat efter rejält och skulle behöva lite draghjälp till högre höjder.

► **Tycker du att även andra fackföreningar som har medlemmar på bygget bör gå ihop med Byggnads?**

– Det vore nog det bästa. Vi jobbar ju alla under samma tak och när det blir konflikt så kan vi sätta ett hårdare tryck på arbetsgivarna.

► **Vad tycker du att ett eventuellt nytt förbund ska heta?**

– Namn? Varför inte Svenska Målareförbundet & Byggnads. ●

Robert Fjellström, 29 år, takmålare från Lidingö:

► **Vilken typ av måleriarbeten gör du?**

– Jag är takmålare. Det är ett säsongsbetonat måleriarbete. Man har chans att tjäna bra med pengar på sommaren, problemet är att det inte finns jobb på vintern.

► **Visste du att Målareförbundet planerar att gå in i Byggnads?**

– Va? Nej det hade jag ingen aning om.

► **Tycker du att det verkar**

som en bra eller dålig idé?

– Jag är inte så insatt, så det är svårt att säga. Men för arbetarna är det nog bra att facket blir större och starkare. Tryggheten kommer att öka.

– Det är bra om fler yrkesgrupper samarbetar, om ett och samma fackförbund har allt inom bygg.

► **Är du med i Målareförbundet?**

– Nej, men jag var faktiskt med i Byggnads förut, när jag jobbade som håltagare. ●

”Jag är emot ackord. Vi vill bara kvalitetsjobb på min firma och ackord leder lätt till fusk.”

Peter Larsson, målare från Stockholm:

► **Är det bra eller dåligt för målarna om Målareförbundet går upp i Byggnads?**

– Det låter bra tycker jag. Alla yrkesgrupper ska ju ändå samarbeta på arbetsplatserna. Vi har timlön och jag skulle gärna ha månadslön som en del byggnadsarbetare har. Det är mycket tryggare, särskilt när det är mycket röda dagar. Då vet man att det är samma lön varje månad.

► **Många byggnadsarbetare har ackord, vilket ger bättre lön? Vad tycker du om ackord?**

– Jag är emot det. Vi vill bara kvalitetsjobb på min firma och ackord leder lätt till fusk. Kunderna är nöjda med vårt jobb på grund av den höga kvaliteten. Leder inte ackord till att det blir krig mellan yrkesgrupperna på arbetsplatsen om man sinkas av andra?

► **Vad är din timlön?**

– 131 kronor per timme.

► **Hur fungerar Målareförbundet tycker du?**

– Bra. Jag är med i facket, det är en trygghet. Men jag har inte behövt ha så mycket kontakt med dem, eftersom jag har turen att ha en bra arbetsgivare. ●

**NÄSTA SIDA:
HEMMAFIXARE TAR
MÅLARJOBEN**

HEMMAFIXARE TAR MÅLARJOBBen

● **Sveriges äldsta fackförbund krymper. Orsaken? Främst att folk fixar mer hemma och att det är svårt att försörja sig som målare vintertid.**

Målareförbundet bildades 1887 och är det äldsta intakta fackförbundet i Sverige.

Det består av två medlemsgrupper: byggnadsmålare samt bil- och industrilackerare. Byggnadsmålarna är den största gruppen. I den gruppen finns över 15 000 av förbundets totalt cirka 16 500 medlemmar.

Den stora majoriteten av målarna arbetar i små företag med en till fem anställda. Omkring 90 procent av yrkeskåren är med i facket. Målareförbundet har, precis som Byggnads, en organisation med förtroendevalda lagbasar.

De senaste åren har medlemsantalet sjunkit kraftigt, bland an-

nat beroende på att många unga lämnat branschen, eftersom det blir allt svårare att försörja sig som målare vintertid. En orsak till nedgången av antalet jobb är att fastighetsbolagen låter hyresgästerna stå för underhållet. En annan orsak är att måleriarbeten i allt högre grad förläggs till sommarhalvåret.

Vintern 2005/2006 var 12-13 procent av medlemskåren arbetslös. I augusti i år var arbetslösheten 3,4 procent.

– En av våra viktigaste frågor är tillgången till arbete året runt. Vi arbetar för att få kommuner och andra stora beställare att inse att måleriarbete kan bedrivas även på vintern, exempelvis i skolor, trots att lokalerna används. I den här frågan samarbetar vi med arbetsgivarorganisationen, säger Lars-Åke Lundin, Målareförbundets ordförande.

Ackord är huvudlöneform för

målarna. Ackordsandelen ligger på cirka 30 procent. Förtjänsten per arbetad timme på ackord under andra kvartalet i år var enligt Målareförbundets statistik 149,79 kronor. Det är en ökning av ackordslönen med 6,6 procent jämfört med föregående år.

De mest vanliga arbetsskadorna bland målare är skador på nacke, axlar och rygg, som orsakas av att arbetet ofta sker över axelhöjd.

Tidigare var lösningsmedlen det stora arbetsmiljöproblemet. 1986 fattade Målareförbundet beslutet att vägra måla med lösningsmedelsfärger. Frågan fick stort genomslag i medierna och producenterna tvingades ersätta de farliga färgerna med vattenbaserade. ●

DISKUTERA PÅ WEBBEN

www.byggnadsarbetaren.se

annons opel

JORDEN RENSAS FRÅ

Full skyddsutrustning krävs vid Sveriges största saneringsprojekt – rivningen av en gammal kemikalieindustri i Bengtsfors. I området finns 16 ton kvicksilver. ”Den personliga säkerheten går först. Den här arbetsplatsen är en förebild”, säger Per-Ola Jensen, byggnadsarbetare på Peab.

TEXT TORBJÖRN SVENSSON FOTO SIV ÖBERG

Innan rivningen startade i april fick byggnadsarbetarna genomgå en hälsokontroll. Blodprov och urinprov har sedan tagits varannan månad. De har även gått två dagars utbildning i saneringsarbete.

– Att riva är farligt, men säkerheten går som en röd tråd genom hela arbetet. Vi har fått en helhetsbild av miljögifterna och lärt oss hur viktigt det är med slussar, luftrenare och hygien. Alla snickare som arbetar med rivning och asbest borde gå en sådan kurs, anser Per-Ola Jensen.

Elektrokemiska aktieföretaget, EKA, framställde klorgas och natronlut på elektrokemisk väg från 1897 till 1924 i Bengtsfors. Sedan dess har lokalerna använts till träimpregnering, kemtvätt och annan verksamhet. Det har lett till en omfattande miljöförstöring. När Bengtsfors kommun ville riva den gamla fastigheten, fick man därför tillstånd av Miljödomstolen att utföra sanering och EKA-projektet inleddes.

Byggnaden har täckts med ett stort tält, 30x60 meter, för att tungmetallerna inte ska spridas till omgivningen. Sammanlagt sju byggnads- och saneringsarbetare sköter arbetet i tältet. Ingen får gå in utan stövlar, heltäckande overaller, handskar och helmask med särskilda filter, som skyddar mot kvicksilver och andra föroreningar.

– Att använda helmask ställer stora krav på samarbete. Innan vi börjar arbeta måste vi gå igenom vad vi ska göra, så det inte blir några oklarheter. När vi har fått på oss skyddsutrustningen är det inte så lätt att höra vad vi säger till varandra. Då får vi ha ögonkontakt eller använda teckenspråk. Om vi ska säga någonting måste vi gå nära och skrika högt i masken, förklarar Per-Ola Jensen.

Mitt i tältet står en grävmaskin. Maskinisten lossar bit för bit av taket på byggnaden med en rivningsklo. Byggnadsarbetarna sorterar sten, trä och metall, som sedan transporteras i slutna containrar till Sakab. Alla filter från skyddsmasker, fläktsystem och dammsugare går samma väg. Efter arbetet går byggjobbarna till en speciell container som står utanför tältet. Där dammsuger de sina overaller innan de tar av sig dem. Genom god ventilation i tältet har temperaturen inte varit högre inne än utomhus, men att jobba i skyddsutrustning gör ändå att det fort blir för varmt. Därför arbetar de i omgångar.

Per-Ola Jensen och hans kollegor arbetar bara någon timma i stöten. Det är varmt och påfres-tande att jobba i skyddsutrustning.

– Det går inte att dra på som vanligt, men vi arbetar inte i så långa pass. Inte mer än någon timma i stöten, säger Per-Ola Jensen.

Under tiden de tar rast, gör kommunens miljökontrollanter mätning och provtagning av kvicksilver, dioxin, kvartsdamm och flyktiga organiska kolväten i tältet. Även eventuell förekomst av explosiva gaser undersöks. Resultatet av kvicksilvermätningarna noteras på en tavla i byggboden där man kan se hur höga värdena är dag för dag. De ligger ofta på en jämn nivå, men när det är varmt frigörs mer kvicksilver än vanligt.

Själva rivningsarbetet är snart avslutat. Några symptom som trötthet, illamående eller huvudvärk har Per-Ola Jensen inte känt av och några missöden har heller inte inträffat. Efter rivningen vidtar en omfattande marksanering. 60 000 ton förorenad jord ska grävas bort och tvättas.

Man bedömer att det kommer gå att återanvända cirka 40 procent av de urschaktade massorna. Men någon ny byggnation är inte planerad. Marken ligger nära en sjö och är tänkt att bli parkområde i framtiden. ●

N 100 ÅR AV GIFT

FAKTA GIFTERNA I OMRÅDET:

- Kvicksilver 16 ton
- Dioxin 850 g
- Polyaromatiska kolväten (PAH)
- Perkloretylen (PCE)

Detaljerna viktiga p

Orange mjuk asfalt. En dusch. En båt. Och tre studs mattor. Anläggningsarbetarna har fått arbeta med ett annat formspråk än de är vana vid, när en ny lekplats växer fram i Vasaparken i Stockholm.

TEXT ELIN JÖNSSON FOTO ANNA SIMONSSON

Oränge böljande asfalt breder ut sig i Vasaparken i Stockholm. Kullarna går upp och ner och man får god lust att springa med armarna rakt ut och skrika. Bara för att man vill och för att det är så fint.

– Ja, det är fint här. Jag är stolt över det här bygget, säger grävmaskinisten **Petri Hietala** (bilden).

Det är han som har format kullarna. När sanden hade fraktats på plats och formats grovt, kom arkitekten Anders Kling och inspekterade. Han tyckte till om höjden, lutningen och formen, och så fick Petri Hietala forma till kullarna med sin grävmaskin.

– Även om ritningarna varit detaljerade är det svårt att höjdsätta kullarna innan de finns. Arkitekten har hela tiden följt bygget för att se om det går att göra som han vill och kunna komma med nya lösningar om det behövs.

Kullarna är täckta med så kallad gummi-asfalt, som inte har någonting med asfalt att göra, förutom att det ser ut som sådan. Det är en fallskyddsmatta där kärnan består av sviktande SBR-gummi och det yttersta lagret är EPDM-gummi, som innehåller mer lim.

Det ser ut som asfalt men känns som ett gymnastikgolv.

På toppen av kullarna är betongstolpar fastgjutna. Där ska snart hänga ett klätternät. I ena slutningen finns tre studs mattor ingjutna och runt kullarna löper en betongsockel som är gjuten med lite lutning. Petri Hietala visar på betongen som har tydliga spår efter gjutformarna, och han berömmar sina kollegers noggranna arbete. Snickaren Stefan Johansson är också stolt.

– Det har varit ett annorlunda bygge med många detaljer. Och eftersom ingen, inte ens utsättare och platschef har vetat exakt hur det kommer att bli, har vi fått lov att slå våra kloka huvuden ihop för att lösa problem.

Som exempel tar han att de använder rostfri armering och att betongen som vattenleken är byggd av innehåller kobolt.

– Det finns många experter som har talat om för oss hur betongen ska bete sig, men hur det blir vet man inte förrän man gör det.

Både Stefan Johansson och Petri Hietala

har följt ritningarna mer än de brukar och varit mer samvetsgranna med detaljer. Extra svårt har det varit att ta hänsyn till byggregler för lekplatser. Till exempel finns det regler för hur mycket plan yta det måste finnas kring studs mattor.

Bygget har pågått sedan mitten av maj och invigningen var den 8 november. Men när vi är på plats några veckor tidigare ligger fortfarande en rutschkana på backen, väntandes på att bli monterad. Och hur det ska se ut när det är färdigt, med en femmetersbåt, en liten tennisbana och en lika liten basketplan, det får man gissa sig till.

Förbipasserande stockholmare är nyfikna. Många har frågat när lekiparken öppnar; de vill komma tillbaka med sina barn. En del önskat besök har det också varit. Förutom krossade rutor på maskinerna har några ristat i sina namn i gummibeläggningen. Den måste bytas ut innan invigningen.

– Det är viktigt att det är ser snyggt ut på bygget under byggtiden. Varje fredag går vi ett varv och städar, så att förbipasserande inte ska reta upp sig i onödan. Det finns en del folk som klagat på att de måste ta en annan väg.

► Men är inte det bara sura gubbar med hund?

– Det finns nog en hel del sura tjejer också, säger Petri Hietala.

Både Petri Hietala och Stefan Johansson tycker att arbetet har varit roligt i stort sett varje dag. De säger att de har lärt sig nya saker hela tiden och att de själva har blivit bättre.

– Tiden har gått fort. Det har varit så många grejer att göra hela tiden. När mina maskiner har stått stilla har jag frågat de andra om de har något de vill ha gjort.

Petri Hietala har själv två barn, två döttrar som är åtta och elva år. Kanske är de för gamla för lekplatser, men deras pappa tänker ändå visa dem vilket fint bygge det är.

– Allt är inte bara fyrkantigt här. Det mesta är runt och det kan vara svårt att bygga, men vi har gjort ett snyggt jobb. ●

å lekfullt bygge

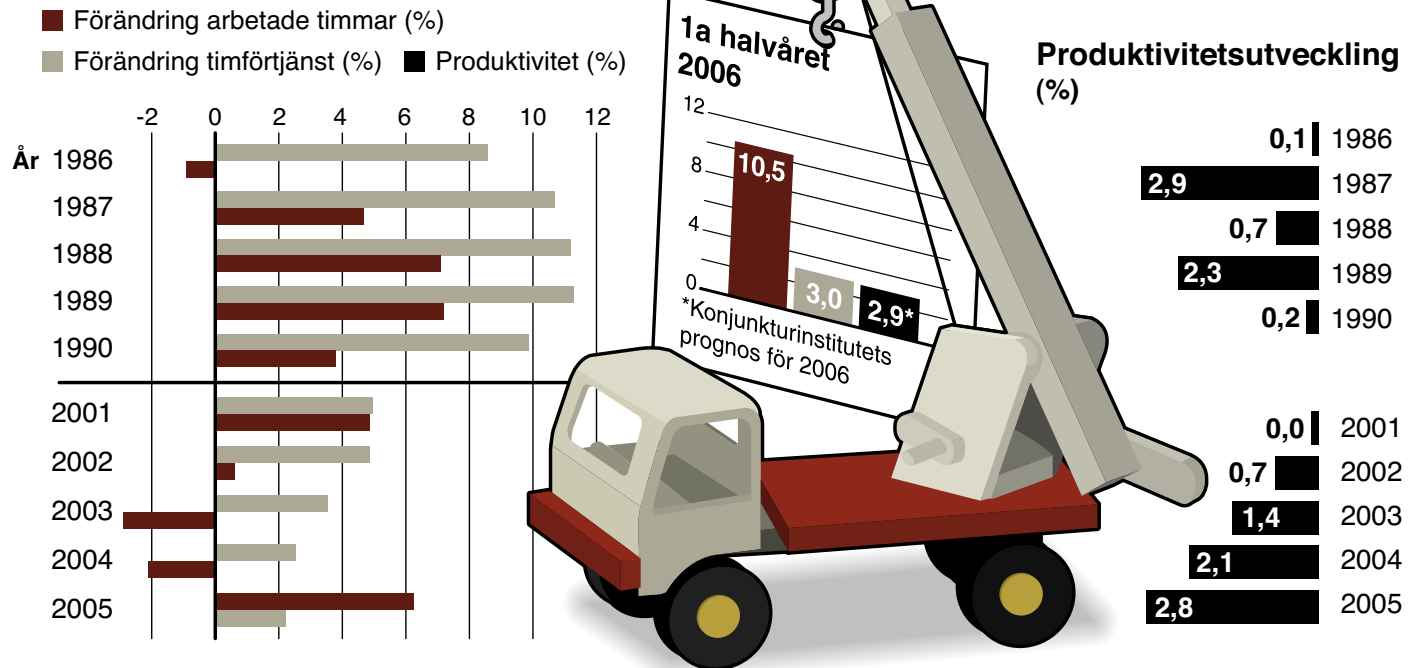
Det krävs mycket problemlösning på plats när man bygger lekplats och det uppskattar snickaren Stefan Johansson.

FAKTA VASAPARKEN

Vasaparken anlades 1898 och 1911 byggdes den första lekparken. Årets ombyggnad är en del av en omfattande omstrukturering av hela Vasaparken. Lekparken ska byggas om enligt ett program som arbetats fram i samarbete med IPA (International Playground Association). I andra delar av Vasaparken finns bland annat minigolfbana, konstgräsplan/isbana, löparbanor och hoppgröp.

Löneutveckling i högkonjunktur

En jämförelse mellan perioderna 1986 – 1990 och 2001 – 2005

Källor: Byggnads utredningsenhet, SCB nationalräkenskaper

Grafik: Byrackan

SVAGA LÖNEÖKNINGAR TROTS HET BYGGBRANSCH

● **Trots en grandios högkonjunktur är det ingen riktig fart på löneutvecklingen. Politiska beslut och lediga resurser förklarar skillnaderna. Men färre gör mer än någonsin nu. Det borde ge högre lön.**

Under åren 1986 till 1990 ökade antalet arbetade timmar på byggavtalets område med 25 procent. Högkonjunkturen då medförde att lönerna ökade med nästan tio procent per år under hela femårsperioden.

De senaste fem åren har antalet arbetade timmar svajtat en del. Efter en svacka under 2003 och 2004 tog konjunkturen fart igen och de senaste arton månaderna visar på en uppgång i antalet arbetade timmar på 1980-talsnivå.

Men den här gången har uppgången inte medfört att lönerna ökar snabbare. Möjligen kan en sådan uppgång ha påbörjats under andra kvartalet i år.

Anders Bäckström, Byggnads utredningschef, förklarar eftersläpningen med att konjunkturuppgången nu sker från en låg nivå. I slutet av 1980-talet slogs det rekord. Då utnyttjade byggbranschen alla resurser som fanns och lite till.

– En stor del av ökningen av antalet arbetade timmar utgjordes av bakvägsrekrytering. Branschen hade ett högt kapacitetsutnyttjande, säger Anders Bäckström.

När byggandet ökar nu, från 2005 och framåt, sker det från en

låg nivå. Antalet arbetade timmar på byggavtalets område ligger cirka 40 procent under timantalet i slutet av 1980-talet.

Skillnaden mellan de båda uppgångarna speglas också i utvecklingen av produktiviteten (värdet av det som produceras i förhållande till arbetade timmar). Under branschens guldålder, på 1980-talet, utvecklades produktiviteten svajigt. I den nuvarande uppgången ser man däremot en stabil uppgång.

– Det är svårt att historiskt hitta en liknande utveckling i branschen, säger Anders Bäckström.

Löneutvecklingens eftersläpning är en av två tydliga skillnader mellan 1980-talet och 2000-

talet. Den andra stora skillnaden är att löneökningstakten var så hög på 1980-talet, upp mot tio procent per år i genomsnitt. Nu ökar lönerna med mellan två och tre procent per år.

– Det beror framför allt på en ändrad penningpolitik. Inflationbekämpning har nu högsta prioritet, säger Byggnads utredningschef.

Anders Bäckström tror inte att 1980-talets löneökningar kommer tillbaka. Det är helt olika förutsättningar, som att jämföra bandy med ishockey, konstaterar han. Däremot spår han att konjunkturuppgången tillsammans med den för branschen unikt stabila produktivitetsutvecklingen kan medföra en löneglidning.

INGEMAR DAHLKVIST

annons Milwaukee

LARS KAN KNAPPT GÅ - FÅR INTE SJUKPENING

Försäkringskassans bedömningar hårdnar och sjuka personer hänvisas till a-kassa. Efter att ha läst om detta i Byggnadsarbetaren nr 15 vill Lars Lundquist berätta om sin situation..

● **För sjuk för en promenad, men för frisk för sjukpenning. "Jag tror inte det är sant" säger Lars Lundquist om försäkringskassans bedömning. På Byggettan, däremot, är de vana vid att sjuka personer mister ersättningen.**

Det är en mycket ledsen VVS-montör som sitter med en kaffekopp och en pärm med handlingar från försäkringskassa, arbetsförmedling och läkare framför sig. Ledsen – men också arg, förvånad och orolig. Han har varit utan ekonomisk ersättning i en månad. Slakten har lånat ut det den kan. Oron gnager, framför allt för familjen.

– Det handlar om människor, inte om prylar. Det finns en människa bakom varje siffra som försäkringskassan spelar bort, säger 49-åriga Lars Lundquist.

En morgon för drygt ett år sedan föll han i trappan hemma i radhuset. Knäröntgen visade bland annat på långt gångna förslitningsskador. Han blev sjukskriven.

Under våren arbetstränade han tio timmar i veckan med administrativa uppgifter på rörfirman där han hade anställning. Men i juni blev han uppsagd. I och med det miste han sin sjukpenning. När vi ses i slutet av oktober har han varit helt utan

”Vad är billigast i längden? Att slå av benen på folk eller att hjälpa dem tillbaka?” undrar skadade Lars Lundquist som mist sin sjukpenning. (Bilden föreställer en annan person.)

ersättning i en dryg månad. Värken är fortfarande så svår att vi måste ses där bilen kan parkeras precis utanför, allt för att undvika promenader med kryckan. Han liknar det vid ständig, svår tandvärk. Värst är nätterna, då värken stör i vägen för sömnen.

Så vem har gjort fel? Formellt sett ingen, antagligen. Men han har drabbats av ett strikt sätt att tillämpa reglerna. Ett sätt som har fått hård kritik från bland annat fackligt håll under de senaste åren. Försäkringskassan har blivit snabbare än tidigare med att göra bedömningen att arbetslösa människor kan ta något ”normalt förekommande jobb”, även om de

inte kan återgå till sina tidigare yrken. När Lars Lundquist blivit av med sin anställning meddelade hans handläggare, i ett brev, just att han anses klara andra jobb.

– Jag vet inte vad jag skulle kunna göra. Jag är röris, och jag har varit så i hela mitt liv, säger han.

Ombudsmannen Gunnar Åberg på Byggettan i Stockholm säger att det går att göra en sådan bedömning så länge en person har en arm som han eller hon kan använda.

– Men visst är det åt helsike. För de här jobben man ska söka, de finns ju inte. Det är en utslagning som pågår.

För att förebygga att männis-

kor faller mellan försäkringssystemen då de nekas sjukpenning, presenterade Arbetsmarknadsstyrelsen och Försäkringskassan nya rutiner tidigare i år. Alla arbetslösa som nekas fortsatt ersättning från försäkringskassan ska, före beslutet, kallas till ett avstämningmöte med kassan och arbetsförmedlingen. Det har Lars Lundquist över huvud taget inte hört talas om.

– Jag har inte varit på ett enda möte sedan de sa upp mig från jobbet, säger han.

Under september hoppades han att försäkringskassan skulle ändra sitt preliminära beslut. När beskedet blev definitivt gick han till arbetsförmedlingen. Där prövas hans rätt till a-kassa nu, bland annat utifrån om arbetsförmedlingens handläggare bedömer att han är frisk nog att arbeta. Och i vilket fall som helst är a-kassersättningen kännbart lägre än sjukpenningen.

Själv vill Lars Lundquist ha sjukpenning och hjälp med rehabilitering för att komma tillbaka som rörmokare. Det går att operera knäet, problemet är att han först måste gå ner i vikt. Och det tar tid när värken sitter i. Men han tränar flitigt, bland annat i bassäng. På den vägen ser han själv en långsiktig lösning.

– Man kan fråga sig vad som är billigast i längden. Att slå av benen på folk eller att hjälpa dem tillbaka? säger han och tillägger att det känns som att han inte får något tillbaka efter att ha betalat skatt i 35 år.

Gunnar Åberg ska hjälpa Lars Lundquist att begära överprövning av försäkringskassans beslut. Men statistiken är knappast uppmuntrande. Avdelningen har drivit uppskattningsvis mellan 50 och 60 fall vidare under de senaste åren och fått besluten ändrade endast två gånger.

JENNY BERGGREN

”En skilsmässa måste inte vara katastrofal”

Så räddade Bodo kontakten med barnen

En skilsmässa är ofta känslomässigt uppsplitande för både föräldrar och barn. När anläggningsarbetaren Bodo Lindberg dessutom arbetade utomlands efter skilsmässan upplevde dottern Pernilla att hon blev sviken av sin pappa. I dag har de en nära, vuxen och ärlig relation. Något som de båda har fått kämpa för.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO RICKARD LAVING

Bodo Lindberg ger ett lugnt och eftertänksamt intryck. Arbets- och livserfarenhet har satt sina spår. Han är 53 år och har arbetat hela sitt vuxna liv som byggnadsarbetare, mestadels som anläggningsarbetare. För tillfället bygger han ett hotell vid Norra Bantorget i Stockholm. Men han har också arbetat i Norge, på Öresundsbron och i Tyskland. Större delen av arbetslivet har varit i Stockholm. Bodo bor i Nyköping; en liten stad där det genom åren inte har byggts så mycket.

– Om du ska ha ett jobb så måste du åka iväg. Jag har gått arbetslös väldigt lite, trots att jag har jobbat i över 30 år.

Men att arbeta långt borta har sitt pris. Under jobbåren i Tyskland blev kontakten sämre med barnen. Bodo och hans fru Anita hade skilt sig några år tidigare och tanken var att han skulle ha barnen varannan helg. Men det gick inte. Bodo var kanske borta två veckor i sträck och kunde inte komma hem under helgerna.

Pernilla var då 10 och Peter 17. Bodo kände mer och mer att han tappade kontakten med barnen, särskilt med dottern som var yngst. Telefonsamtalen räckte inte till. Den vardagliga kontakten försvann.

– Det var inte så bra. Om det hände någonting hemma kunde jag inte bara åka hem.

Bodo tycker att det är avigsidan med jobbet, men säger också att valet kan vara svårt. Det handlar om att ha jobb eller vara arbetslös.

Efter två år kom Bodo hem och arbetade på olika platser i Sverige. Han kom närmare barnen när avståndet inte var stort och han kunde komma hem oftare.

– Papporna är jätteviktiga och det är viktigt att vara närvarande med sina barn. Många karlar missar kontakten med barnen, fastän de är hemma.

En skilsmässa är alltid känslomässigt påfrestande. Särskilt om det finns barn med i bilden. Bodo, som själv tog initiativ till skilsmässan, visste att det skulle bli jobbigt.

– Det finns inga lyckliga skilsmässor ur barnens synpunkt. Men jag tror inte att en skilsmässa behöver vara katastrofal om man sköter den på rätt sätt.

Så här i backspegeln, 16 år efter skilsmässan, konstaterar Bodo att han skulle ha agerat annorlunda i sin relation med barnen. Det är något han återkommer till flera gånger under intervjun. Att han inte var tillräckligt klar och tydlig. Exempelvis sa han att han skulle komma vissa tider, men dök inte upp.

– Det blir en osäkerhets känsla för dem. Jag skulle ha sagt mer vad jag kände och tänker göra. Även om det är jobbiga saker, så är det bättre att barnen får veta.

Bodo tycker att män generellt sett är sämre än kvinnor på att hantera skilsmässor. Oavsett vad som har hänt så smiter män oftast iväg, eftersom det blir känslomässigt jobbigt. En del plockar inte ens med sig sina saker.

– Det är en sorts feghet. Det är jobbigt att berätta inför barnen. Män kanske smiter in i ett nytt förhållande och i 99 fall av 100 fungerar inte det heller.

Efter skilsmässan pratade Bodo med vänner, men inte så mycket med sina arbetskamrater, trots att flera av hans arbetskamrater är skilda.

– Det är inte så macho att snacka med

grabbarna på bygget om att man mår dåligt. Kvinnorna har ofta en närstående väninna som de pratar med, men karlarna har oftast inte någon. De bär det inom sig, säger han.

Bodo anser inte att hans äktenskap sprack på grund av att han arbetade borta så mycket. Det tog slut av andra skäl.

– Hon är jättebra, men det var inte meningen att vi skulle leva ihop.

När mannen är borta på jobb får kvinnan dra det stora lasset hemma. Bodo ger sin exfru Anita en eloge för att hon tog hand om barnen under åren då han arbetade utomlands. Han beskriver henne som jättestark och tycker att hon fick utstå en hel del under den här tiden.

– Det är den som står närmast som får ta smällarna. Det är inte alltid lätt att ta en tonårsgrabb.

Bodo tycker att han, trots skilsmässan och pendling, har en bra relation till sina barn som nu är vuxna, 23 respektive 31 år.

Men han har genom åren hört de som har det mycket värre. Arbetskompisar som helt eller delvis har missat hela barnens uppväxt, eftersom de har legat ute på jobb.

– Men man väljer själv också. De kanske inte tyckte att det var så viktigt just då.

Men livet kommer alltid i kapp. Bodo minns ett föredrag, där en framgångsrik affärsman berättade om sitt liv. När han var gammal och såg tillbaka på sitt liv ångrade han inte några dåliga affärer.

– Det han ångrade var att han hade missat sina barn. Affärer och pengar var inte lika viktigt. Det är sådant man måste ha i bak huvudet. ●

Bodo tyckte att han tappade kontakten med sin dotter Pernilla när han arbetade i Tyskland efter skilsmässan. I dag har pappa och dotter jättefin kontakt och träffas ofta.

Pernilla kände sig sviken av pappa

● När Pernilla var liten var hon väldigt nära sin pappa. Hon ville gärna följa med honom vart han än skulle, om det så bara handlade om att åka till affären. Pernilla växte upp i Nyköping och under de första barndomsåren arbetade Bodo i Stockholm. Men det var hon van vid. Den kritiska punkten kom när föräldrarna skildes. Då var Pernilla åtta år.

– Självklart var det jobbigt. Jag var ju van att bo med både mamma och pappa.

Pernilla kommer inte ihåg så mycket kring själva skilsmässan. Hon tror att hon har förträngt en hel del av det som hände. Den första tiden bodde hon hos mamma, men upplever det som rörigt. Pappa kom hem till dem då och då, samtidigt som det var oklart när han skulle komma.

– Jag känner att jag inte fick någon förklaring av honom. Jag fick mer av mamma, men det var kanske för att jag bodde hos henne.

När Bodo åkte till Tyskland efter skilsmässan blev det tomt. Pernilla saknade sin pappa. När hon kom hem från skolan och ville berätta både roliga och tråkiga saker fanns inte pappa där. Att prata på telefon var inte samma sak.

– Han försvann inte helt, men samtidigt var han inte där. Vi hade inte vardagen ihop.

När hon var elva, tolv år kom hon närmare sin pappa när han skaffade en lägenhet i Nyköping. Då kunde hon bo hos honom varannan helg. Att vara dotter till en anläggningsarbetare innebär att ens pappa är borta mycket från hemmet. Pernilla förstår, som vuxen, att det inte alltid är ett lätt val. Det kan vara svårt att få jobb och man tjänar mer pengar utomlands.

– Men han valde ändå att ha det så. Det är väl så jag kan känna.

Under flera år kände hon sig därför sviken av sin pappa. Hon var arg, men kanske mest ledsen; känslor som hon försökte trycka undan. Men hennes mamma såg hur hon mådde och tyckte att hon skulle ta upp saken med sin pappa. Det gjorde hon. Pernilla förklarade hur hon hade känt och pappa förstod.

– Han tog det bra. Han hade dåligt samvete för att han inte alltid hade varit där. Men nu vet han hur jag har känt mig.

Samtalet ledde till något positivt. I dag har pappa och dotter en jättefin kontakt.

– Nu tar vi igen allt vi har missat. Vi har en mycket mer öppen relation än vi hade tidigare. ●

NÄSTA SIDA: EXPERTENS 7 RÅD

Pernilla och hennes pappa träffas ofta hos Bodos mamma, Pernillas farmor, som bor i ett hus någon mil utanför Nyköping. Farmor, som är 80 år, behöver hjälp med både hus och trädgård.

Psykologen: viktigt vara ärlig mot barnen

● **Låt barnen visa sina känslor, var tydlig och ärlig och skapa snabbt en ny struktur i vardagen. Det är några sätt som kan underlätta en separation mellan barn och föräldrar.**

Sophie Arnö (bilden), psykolog och projektledare för Rädda barnens projekt för barn till skilda föräldrar, säger att det alltid är en sorg för barnet när en förälder är borta en längre eller kortare tid.

– Men sorgen går att hantera och komma igenom, säger hon.

När barnet förlorar kontakten med en av föräldrarna väcks olika känslor hos barnet. Det kan vara ilska mot föräldern som är borta, sorg över förlusten, men också känslor av skam som "Vad är det för fel på mig när föräldern väljer bort mig?".

Barnet bär skamkänslan inom

sig och vänder den inåt. Därför är det viktigt att tillåta barn att reagera på olika sätt.

– Då flyttar barnet ut sin egen känsla av besvikelse som det bär inom sig. Det är bättre att den vuxne bär skuldskänslan än att barnet själv mår dåligt. Om ett barn inte visar några känslor alls när en förälder är borta är det ett varningstecken, säger Sophie Arnö.

Som förälder är det viktigt att tala om det som är svårt.

Att bara låtsas att det inte finns några problem är inte någon lösning.

– Det är ganska vanligt att föräldrar duckar för att ge barnen svåra besked, eftersom det är så

smärtsamt att erkänna hur svårt det är. Därför smiter föräldern undan och säger ingenting, förklarar Sophie Arnö.

Föräldern kanske tror att det skonar barnen, men i själva verket är det tvärtom. Att smita undan blir mycket värre. Barnet känner och märker av vad som händer. Särskilt när föräldern verkligen försvinner.

– Det är alltid bra att ge tydliga besked. Då vet barnet vad det har att hantera.

Vid en skilsmässa rycks hela barnets trygghet och struktur i vardagen undan. Därför är det viktigt att föräldern talar om för barnet hur vardagen kommer att se ut, exempelvis: så här ofta kommer jag att träffa mamma eller pappa.

För den förälder som försvinner från barnet är det viktigt att hålla kontakten, att skriva brev

och ringa. Men också berätta var barnen kan nå föräldrarna. Många föräldrar kompenserar sin skuld genom att köpa presenter.

– Det kan vara bra, eftersom föräldern då visar förståelse för att frånvaron har varit jobbig för barnet. Föräldern reparerar inte förlusten med presenten utan genom sin förståelse, säger Sophie Arnö.

Det är också betydelsefullt att föräldrarna samarbetar vid skilsmässan eller separationen. Det är väldigt jobbigt för barnen när föräldrar bråkar, motarbetar och baktalar varandra.

– Det kan vara mycket värre än själva skilsmässan i sig. ●

**HAR DU SYNPKUNKTER?
Ring 08-728 49 87**

Så blir skilsmässan lättare för barnen

● Detta är Sophie Arnös sju tips till skilda föräldrar och föräldrar som ska vara borta länge från sina barn:

- 1** Tillåt barnen att visa känslor som ilska, sorg och skam. Då flyttar barnet ut sin egen besvikelse och de vuxna får bära skuld känslorna.
- 2** Skapa struktur i vardagen. Tala om hur det kommer att bli vid skilsmässan eller separationen. Förklara hur vardagen för barnet ska se ut och hur ofta barnet kommer att träffa mamma eller pappa.
- 3** Var tydlig och ärlig. Var tydlig med att säga att du älskar barnet och att det inte är barnets fel. Ge så mycket information som möjligt, även om det är jobbigt. Säg exempelvis så här:
”Nu kommer vi inte att träffas på några veckor. Det är jättelänge och jag kommer att längta efter dig. Det är svårt, men jag kommer tillbaka.”
- 4** Var lyhörd och flexibel. Känn och lyssna in barnens behov vid olika tidpunkter. Det innebär inte att barnen själva ska få bestämma var de ska bo, men att de har möjlighet att påverka föräldrarnas beslut.
- 5** Förmedla tillförsikt till barnen. Ge barnen hopp om att det ska bli bra. Förmedla att ”Vi kommer att klara av det”.
- 6** Ta eget ansvar som förälder och bearbeta dina egna känslor. Sök hjälp om du själv behöver stöd. Det är tungt för barnen med ledsna föräldrar och föräldrar som talar illa om varandra.
- 7** Samarbeta. Tillåt barnen att älska båda föräldrarna.

På Rädda barnens nya webbplats: skiljas.rb.se kan barn och ungdomar läsa om vad de har för rättigheter och om andras upplevelser vid skilsmässor. På webbplatsen kan de också få direkt kontakt med psykologer via e-post.

annons Aerop peltor

OM DU BEHÖVER HJÄLP:

- Om du hamnar i kris vid en separation eller skilsmässa eller har tappat kontakten med dina barn kan du kontakta familjerådgivningen på orten där du bor. De kan också ge tips om vart du ska vända med dina problem.
- Män kan också kontakta något av de manliga kriscentra som finns runt omkring i Sverige; i Stockholm, Göteborg, Lund, Haninge och Gävle. Kontaktuppgifter finns på www.manscentrum.se

Omstridd granskning pressar

Små och medelstora företag fuskar med höjningar

Löner/

1 700 byggnadsarbetare fick inte den avtalsenliga lönehöjningen på 3,20 kronor i timmen som skulle ha utbetalats från 1 april i år. Det visar Byggettas lönegranskning.

Byggettan har under sommaren och hösten gått igenom timlönelistorna för alla byggnadsarbetare i Stockholmsområdet. Även de som inte är medlemmar.

Enligt byggavtalet skulle alla timavlönade ha fått en höjning på 3,20 kronor per timme, oavsett tidigare lönenivå.

Nu visar det sig att totalt 1 700 byggnadsarbetare inte har fått några extraslantar i plånboken. I siffran ingår både medlemmar och de som inte är medlemmar i Byggnads.

– **DET BEROR I VISSA** fall på okunskap och glömska hos arbetsgivarna. I en del fall räcker det med ett samtal från oss för att det ska rättas till. Andra ar-

betsgivare måste vi begära förhandling med. Då åker vi ut till företaget, säger Lars Holmström på Byggettan.

DET ÄR FRAMFÖR allt små och medelstora företag som inte har höjt lönerna. Många av företagen är hängavtalsbundna firmor, som inte är med i någon arbetsgivarorganisation.

Totalt 174 företag hade inte betalat ut rätt löner.

– Vissa arbetsgivare får vi arbeta med i flera månader. Då blir det ganska stor retroaktiv lön när vi fått gehör för våra krav. Det är inte ovanligt med summor på 20 000 kronor till den enskilde, säger Lars Holmström.

HAN MENAR ATT granskningen är ett sätt att få alla arbetsgivare att följa avtalet. Granskning av löner och mätning ingår i det system som Byggnads avtalat med Sveriges Bygginstrumenter om.

Cirka 10-15 procent av företagen brukar bli föremål för

förhandlingar efter varje lönehöjning och efterföljande granskningar.

– Vi tar fajten utan att medlemmen behöver stå där och bråka med arbetsgivaren. Vi har betalt för att göra det via granskningsavgiften på 1,5 procent. Det är speciellt viktigt för dem som jobbar i små företag där man står nära chefen.

VISSA FÖRETAG vägrar betala in i det sist. Då går den lokala förhandlingen vidare till central förhandling och företagen tvingas betala skadestånd för avtalsbrott. Byggettan kontrollerar timlönerna när listorna kommer in från företagen var åttonde vecka.

– Totalt brukar Byggettan ta hem cirka tio miljoner kronor till byggnadsarbetarna årligen på grund av granskningen. I den siffran ingår också felaktiga lärlingslöner, säger Lars Holmström.

NINA CHRISTENSEN

Byggarbetare tjänar 4 000 kronor mer än industriarbetare

Löner/

Byggnadsarbetarna tjänar på att betala granskningsarvode genom att de får en högre lön. Det hävdar Byggnads förhandlingschef Gunnar Ericson.

– Det handlar i genomsnitt om cirka 4 000 kronor mer i månaden om man jämför med industriarbetarlöner. Arvodet man betalar är cirka 300-400 kronor per månad, säger Gunnar Ericson.

Han säger att systemet ger mer pengar tillbaka till medlemmarna, genom att lönerna för alla drivs upp av ackord och granskning.

Arbetsgivarna vill ha bort systemet. De hävdar att det är en orättfärdig ersättning, medan facket anser att arbetsgivarna bara försöker försvaga ett system som innebär höga löner och ett starkt fack. Granskningen berör främst 40 000 byggnadsarbetare som går på byggnadsavtalet, Byggnadsavtal med Sveriges Bygginstrumenter.

Dessa betalar själva 1,5 procent av sin bruttolön i ett granskningsarvode. För övriga yrkesaktiva gäller att arbetsgivaren är skyldig att betala. Förr betalade bara de som hade ackord ett sådant arvode och det var då fyra procent av bruttolönen. Men det

ansågs orättvist eftersom man såg att ackorden drev upp lönerna, också för dem med tidlön.

– Eftersom alla hade nytta av ackordet, bestämdes att alla skulle vara med och betala.

VARJE ÅR FÅR Byggnads avdelningar in 206 miljoner kronor i gransknings- och mätningensarvoden. Pengarna är örönmärkta för mätning- och granskningsverksamhet. På avdelningarna hålls den ideella verksamheten åtskild från gransknings- och mätningensverksamheten, som också är skattepliktigt. Att fördelningen av pengarna sker på ett riktigt sätt granskas av förbundets intern-

revisorer. Men för Byggnads del handlar det främst om styrka.

– På det här sättet har lokalavdelningarna full kontroll på byggföretag och byggarbetsplatser i området. Det ger oss professionella förhandlare, säger Gunnar Ericson.

BO ANTONI, VD FÖR Sveriges Bygginstrumenter (BI) vill ha bort reglerna om granskning i kollektivavtalet.

– Vi diskuterar det här i varje avtalsrörelse och vi vill ha förändringar. Det förekommer inte så mycket fel på lönerna att granskning behövs, åtminstone inte i de företag som är med BI.

upp löner

PERNILLA WAHLMAN

I KORTHET

Avled efter fall från hustak

Dödsolycka/ En byggnadsarbetare i 30-årsåldern avled av de skador som han fick när han föll från tolv meters höjd.

Olyckan inträffade den 1 november i Enskededalen i södra Stockholm. Byggnadsarbetaren höll på med takarbete på en fastighet som är under totalrenovering.

Omständigheterna kring olyckan var vid olyckstillfället mycket oklara. Polisen och Arbetsmiljöinspektionen i Stockholm visste inte vem som var arbetsgivare eller hur olyckan kunde inträffa.

Föll från tak - skadades svårt

Byggolycka/ En byggnadsarbetare föll tre meter från ett tak i Värnamo den 2 november. Han fick allvarliga skador i bröstorg och ryggrad.

Mannen, som är f-skattare, var inhyrd av Alvesta Byggtjänst för att montera en prefab-villa i Värnamo. Byggnadsarbetaren spikade råspont på taket när olyckan inträffade.

Eftersom det var frost på taket halkade mannen, gled över kanten och föll ner på marken. Han fördes till sjukhus med allvarliga skador i bröstorg och ryggrad. Arbetsmiljöverket utreder olyckan, och kan konstatera att skyddet på arbetsplatsen var bristfälligt.

- Vad jag vet fanns det ingen ställning vid takfoten. Det är vanligt att det saknas ställningar på villabyggen, säger Sune Hall, arbetsmiljöinspektör i Växjö.

Hård vind välte byggställning

Byggolycka/ En byggställning blåste omkull i Göteborg den 6 november.

Ställningen blåste omkull tidigt på morgonen, innan byggnadsarbetarna kom till jobbet i stadsdelen Masthugget.

Vinden var så kraftig att den fällde den fyra våningar höga och 50 meter långa ställningen.

Enligt Göteborgs-Posten har plastinklädnanden fungerat som vindfång.

Räddningstjänsten som kom till platsen fann inte någon person under den rasade ställningen, och drog och drar därför slutsatsen att ingen skadats av olyckan.

Byggnads stämmer rivare

Arbetsdomstolen/ Rivfirman Ekfors Skrothandel AB bestriider ett skadeståndskrav som man accepterat i en central förhandling. Nu har Byggnads stämt företaget till Arbetsdomstolen (AD).

När Ekfors Skrothandel AB fick uppdraget att riva en fastighet i Halmstad under 2005 anlidade man flera underentreprenörer för jobbet.

Ekfors hade inte anmält underentreprenörerna, varav flera saknade kollektivavtal, till Byggnads enligt reglerna i medbestämmandelagen.

I en förhandling enades Byggnads och företaget om ett skadestånd på 20 000 kronor. Ekfors betalade inte skadeståndet, därför har Byggnads stämt företaget i Arbetsdomstolen.

Kan du förstå att det är bra för Byggnads att ha omfattande lönestatistik?

- Vi tycker att granskningen är en affär mellan medlemmarna och Byggnads. Byggnads borde kunna få in samma uppgifter från sina medlemmar.

Vill ni hellre ha förtroendevalda som företagen betalar, som i industrin?

- Vi tycker att det vore jättebra med fler lokala fackklubbar där varken vi eller Byggnads lägger oss i. Men i byggbranschen finns en stor mängd mindre företag, så det kan vara svårt.

NINA CHRISTENSEN
MARGITE FRANSSON

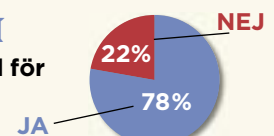
HIT GÅR GRANSKNINGS-PENGARNA

- Regelbunden kontroll av utbetalad lön till samtliga anställda, både oorganiserade och organiserade. Minst fyra gånger om året.
- Bearbetning av lönestatistik i avdelningarna. Alla yrkesgrupper, företag, orter finns med i statistiken. Statistiken används som underlag i löneförhandlingar.
- Förhandlingar som beror på upptäckta fel vid granskning.
- Fördjupad granskning av lörlöner.

NÄTFRÅGAN

Vi frågade: **Är du rädd för stendammlunga?**

I KORTHET

Byggettans ordförande avgår

Nässlingen/ Torgny Johansson, 63 år, slutar som ordförande i Byggettan. Beskedet kom efter en diskussion om utredningen om misstänkt förskingring på Byggettans anläggning, Nässlingen, i Stockholms skärgård.

I samband med utredningen har det framkommit att Torgny Johansson och andra företrädare för Byggettan under en lång rad av år har ansvarat för midsommarfirande på kursgården. I samband med firandet har de fått mat, sprit och logi kostnadsfritt.

På avdelningens repskap i slutet av oktober var kritiken mot ledningen stundtals hård. Det kom till exempel förslag om misstroendevotum mot Torgny Johansson.

Förslaget drogs dock tillbaka, då repskapet ansåg att det fanns grund för misstroendevotum. Repskapet beslutade bland annat att förtydliga reglerna för representation.

Avdelningens valberedning kommer nu att förbereda ett fyllnadsval av ordförande från den 7 december till det ordinarie årsmötet nästa vår.

Krossade fötterna under hjullastare

Byggolycka/ En 24-årig anställd på byggföretaget YIT skadades allvarligt vid fjärrvärmejobb i Skellefteå den 19 oktober.

Han fick brott- och krosskador på båda fötterna då han kom under ett hjullastarhjul. Vid olyckstillfället transporterade en hjullastare fyra fjärrvärmerör från upplagsplatsen till kulverten.

De tolv meter långa rören var kopplade till hjullastaren arm. 24-åringen gick bredvid lastaren för att styra rören när han kom under maskinens hjul.

Skanska kräver tuffare kemiregler

Arbetsmiljö/ Skanska vill ha tuffare regler i EU:s nya kemikalielag, Reach. Det gäller bland annat informationen till använ-

darna om kemikaliers innehåll. Reach har behandlats, och vattnats ur, på sin väg mot att bli gällande lag.

– Ska vi kunna erbjuda både ett tryggt boende och en säker arbetsmiljö är bättre information avgörande för oss, säger Noel Morrin, direktör på Hållbar Utveckling i Skanska.

Skanska och Svenskt Vatten kräver också att reglerna om rening av avloppsvattnet skärps, så att de bättre stämmer med EU:s vattendirektiv.

Arbetsmiljöverket tvingas banta

Arbetsmiljö/ Arbetsmiljöverket måste banta sin verksamhet med 157 miljoner kronor under tre år. Mellan 250 och 300 anställda kan beröras av nerdragningarna. Klart är att den regionala tillsynsverksamheten, det vill säga inspektionerna, ska prioriteras.

Arbetsmiljöverket gör i dag cirka 38 000 arbetsplatsbesök per år.

Plåtslagare tjänar på mätning

Ackordslön/ År 2005 var den genomsnittliga ackordslönen för plåtslagare 176 kronor i timmen. Tidlönen var 132 kronor – en skillnad på 44 kronor i timmen.

– Det är enorma summor som förloras när man väljer att inte mäta, säger Tomas Talle, plåtslagare i Stockholm.

Enligt en uträkning som har gjorts inför plåtslagarnas rikskonferens i oktober, förlorar plåtslagare som inte mäter sina jobb totalt cirka 232 miljoner kronor. 2005 var det totala antalet arbetstimmar inom tidlönegruppen 5,8 miljoner. Multiplicerat med 40 kronor i timmen blir resultatet 232 miljoner. Så mycket mer skulle alltså timavlönade få i lön, om de hade haft ackord.

– Mätningarna och mätningbolag finns, förhandsmätning kan utföras, så vad är vi rädda för, arbetsgivarna eller vår egen kunskap, frågar sig Tomas Talle.

Folksam

Annons 3

Annons Isover

Systemfel bakom dödsolycka

Oklara rutiner när två byggnadsarbetare omkom

Helsingborgsolyckan/

Allvarliga brister i samordningsansvar och systemfel i företagens rutiner för säkerhetsarbetet. Det låg bakom den svåra olyckan förra året, då där två byggnadsarbetare dog och två skadades.

Om inte bristerna åtgärdas kan en liknande olycka hända igen, anser Kjell Johansson, arbetsmiljöombudsman på Byggnads. Tillsammans med Remi Jönsson, regionalt skyddsombud i Helsingborg, har han utrett olyckan.

UTREDNINGEN KOM TILL eftersom de var kritiska till Arbetsmiljöverkets utredning och till att åklagaren lagt ner förundersökningen om olyckan. Byggnads utredare har styrkts i sin uppfattning att brottsutredningen borde tas upp på nytt.

Företag och beställare har inte följt arbetsmiljölagen och sett till att arbetsplatsen varit säker, menar Kjell Johansson.

Byggbolagen har inte gjort en tillräckligt bra riskvärdering och

Peab-arbetsplats i Helsingborg den 16 september 2005.

inte kontrollerat underentreprenörernas kunskaper.

Arbetsmiljön och säkerheten har fungerat inom totalentreprenören Peab och Strängbetong. Men det har inte fungerat i förhållande till underentreprenörerna.

Den samordningsansvarige har inte tagit sitt ansvar, och sett till att arbetet samordnas så att arbetsplatsen blivit säker, anser Kjell Johansson.

ETT PROBLEM ÄR, enligt utredarna, att det är oklart vem som var samordningsansvarig. Ytterst var det beställaren Epecon, men Peab agerade som om de var samordningsansvariga. Men ingen skriftlig dokumentation styrker att Epecon verkligen lämnat ifrån sig detta ansvar, berättar Kjell Johansson.

- Vi menar att skulden inte låg hos montagechef eller platschef, utan att olyckan beror på ett systemfel som finns hos både Peab

och Strängbetong. Det finns regler för hur man ska agera säkert i båda företagen, men de följs inte alltid. Det finns också stora brister då det gäller att förvissa sig om vilka kunskaper underentreprenörer har och att de kan jobba säkert, säger han.

Dessutom, menar han, är en stor brist att arbetsmiljöplanen inte har reviderats efter hand som nya faror har tillkommit.

OLYCKAN HÄNDE därför att fel stämp togs bort. Det är oklart hur instruktionerna uppfattats, men konstruktionsstämp togs bort istället för formstämp. De som omkom var personal hos underentreprenörer som tillkommit under tiden. Men inget styrker att de fått någon introduktion om risker och regler på arbetsplatsen.

Byggnads planerar nu bland annat att:

- Begära att åklagaren gör en ny utredning och prövar åtalsfrågan.
- Verka för att skadade och anhöriga får skadestånd.
- Uppvakta Arbetsmiljöverket för att få en skärpning av lagstiftningen inom arbetsmiljö.

Det finns också rent konkreta förslag, till exempel att Strängbetong särskilt borde märka konstruktionsstämp så att risken att ta fel minskar. Rapporten ska redovisas för de inblandade parterna.

MARGITE FRANSSON

Ejendal

Extra föreningsstämma

Ombud kallas personligen. Övriga medlemmar äger rätt att närvara i mån av plats.

Tid 10.00 -15.00
Datum 2006-12-08
Plats Radisson SAS Royal
 Viking Hotell,
 Vasagatan 1, Stockholm

Stämman kommer med anledning av regeringens förslag om ökad egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen att fatta beslut om medlemsavgifter gällande från 2007-01-01. Information kommer också att lämnas om nya försäkringsregler från årsskiftet.

TL konsult

Twist om villkor vid utlåning

Uthyrningsföretag/

Olika syn på vilka löneregler som ska gälla har orsakat flera tvister i Göteborgsområdet.

Byggnads avdelning kräver lön enligt bemanningsavtalet hos flera företag som hävdar att de är entreprenadföretag och ska följa byggavtalet. Uthyrning av personal innebär att Byggnads och flera andra fackförbunds avtal med Almega, det så kallade bemanningsavtalet, ska gälla. Det betyder bland annat att lönen när en anställd är uthyrd ska vara den som de anställda i kundföretaget har.

MEN MÅNGA FÖRETAG som hyr ut arbetskraft kallar sig hellre entreprenadföretag och tar uppdrag som underentreprenörer eller lånar ut arbetskraft enligt byggavtalets regler. Då kan lönen bli lägre. Ett sådant exempel

är företaget AT Bygg som levererar arbetskraft bland annat till JM i Göteborg. Där har de anställda tjänat 135 kronor i timmen medan JM:s anställda tjänar runt 165 kronor per timme.

BYGGNADS I GÖTEBORG har tecknat bemanningsavtal med AT Bygg. Trots det pågår en lönetvist mellan facket och företaget avseende flera arbetsplatser. Byggnads menar att AT Bygg ska betala genomsnittsförtjänsten på JM i Göteborg.

Både AT Bygg och Trampenad, ett annat företag som omfattas av tvister, har valt att teckna bemanningsavtal. Trampenad genom att gå med i arbetsgivarorganisationen Almega. Trampenad och AT Bygg är medlemmar i Sveriges Byggindustrier (BI) och har fått stöd av BI i sina tvister med Byggnads.

INGEMAR DAHLKVIST

I KORTHET

Ställningsbyggare får ny utbildning

Arbetsmiljö/ Det behövs fler utbildade ställningsbyggare. Därför har en ny utbildning startats i Härnösand. Den är ett gymnasieprogram, utformat som en lärlingsutbildning.

Den treåriga utbildningen ger allmän högskolebehörighet. Programmet är utformat som ett traditionellt lärlingsprogram och målet är att till slut få ett yrkesbevis.

Den 1 juli i år kom Arbetsmiljöverket med regler om skärpta utbildningskrav för ställningsbyggare. Orsaken är att man vill få en ökad säkerhet vid ställningsbyggande.

Brottsmisstankar mot 200 uthyrare

Ekobrott/ 200 personer i bemanningsbranschen har polisanmälts av Skatteverket, som gjort revision i 150 bolag i bemanningsbranschen. Arbetet fortsätter med nya utredningar mot 400 utvalda företag.

Anmälningarna gäller grova bokförings- och skattebrott eller medhjälp till brotten. I de flesta fall är det mindre underentreprenörer i personalintensiva branscher som bygg, lager, städ, flytt/transport som fastnat i Skatteverkets garn.

Hittills har 330 miljoner kronor i skattehöjningar, varav en tredjedel betalningssäkrats. Betalningssäkring innebär att man via domstol gått till kronofogden och gjort utmätning, beslagtagit tillgångar och låst kundfordringar.

VVS-utbildning stoppar bakterie

Legionella/ Bättre kunskap bland VVS-montörer om nya regler kan minska risken för spridning av legionella. Varje år drabbas ett hundratal personer av allvarlig lunginflammation orsakad av legionellabakterier.

Mellan 6 och 21 procent av dem som får legionellainfektion (pontiaceber eller legionärsjukan) avlider på grund av sjukdomen. VVS-installatörerna har

tillsammans med Smittskyddsinstitutet och Boverket kartlagt alla rapporterade fall av legionella under två års tid.

– De viktigaste åtgärderna för att förhindra att bakterierna sprids i hemmen är att se till att varmvattnet är tillräckligt varmt, att kallvattnet är tillräckligt kallt och att det inte finns risk för stillastående vatten, säger Rolf Kling, VVS-installatörerna.

Maskinförare klämd till döds

Arbetsolycka/ En vägarbetare hamnade under den väghyvel han arbetade med, och klämdes till döds. Olyckan inträffade den 10 november i Gimsbärke, Dalarna. Det var mycket halt på platsen.

– Vi är ganska säkra på att olyckan gått till så att mannen halkat in under ett av hjulen, när han skulle kliva upp till förarhytten, säger Per-Arne Mattsson, arbetsmiljöinspektör i Falun.

Normalt ska parkeringsbromsen av säkerhetsskäl läggas i när man kliver ur en vägmaskin. Arbetsmiljöverket konstaterar att det inte var några fel på handbromsen eller övriga bromsar. Mannen var egen företagare.

Fortsatt få öppet arbetslösa

Statistik/ Arbetslösheten ligger fortsatt kvar på en låg nivå. I oktober var 3 790 medlemmar i Byggnads a-kassa arbetslösa. Det motsvarar 3,8 procent.

Under september i år sjönk den öppna byggarbetslösheten från 4,3 procent till 3,8 procent. Under oktober skedde ingen förändring. Sysselsättningen i arbetsmarknadsåtgärder låg också kvar på en relativt oförändrad nivå, 1353 personer. Det innebär att totalt 5 143 medlemmar i a-kassan, 5,2 procent, stod utanför den öppna arbetsmarknaden i oktober.

Det senaste året har den totala arbetslösheten minskat med 2,0 procent och allt färre byggnadsarbetare är sysselsatta i arbetsmarknadsåtgärder. Det visar siffror från Byggnads utredningsenhet.

Hultafors

DYRT INFLYTANDE ÖVER LÖNERNA

Analys/ Bygglönerna fortsätter att glida lite på högkonjunkturen. Det visar Byggnads lönestatistik för tredje kvartalet. Men frågan är om lönesystemet är värt priset. Det stormar om gransknings- och mättingsarvodena, det pris byggnadsarbetarna betalar för sitt inflytande över lönerna.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

LÖNERNA I HELA LANDET					
Trä-, betongarbetare samt murare	PRESTATIONSLOÑ			TIDLÖN	
	Andel timmar %	3 kv 2006	Ändring från 3 kv 2005	3 kv 2006	Ändring från 3 kv 2005
Borås	13,2	159,15	12,1	135,72	3,6
Dalarna	6,2	156,18	3,0	132,89	2,6
Gästrikland	16,4	156,80	-0,2	133,83	1,8
Göteborg	20,4	153,19	1,1	141,65	4,1
Halmstad	16,9	154,99	3,8	133,63	4,6
Helsingborg	37,6	158,94	3,8	135,96	4,8
Hälsingland	0,8	155,98	-2,9	130,09	4,3
Jämtl.-Härjed.	16,6	152,24	5,7	129,82	4,1
Jönköping	17,9	159,30	1,0	139,70	5,3
Kalix	31,8	153,08	8,6	136,07	6,3
Kalmar	22,4	151,63	1,7	134,97	3,7
Kiruna	0	-	-	145,89	17,6
Kristianstad	15,4	154,63	3,4	133,97	5,0
Linköping	20,0	170,01	4,1	141,94	5,3
Luleå	14,2	168,56	12,1	138,64	3,6
Lund	39,9	166,10	6,5	128,05	1,1
Malmö	36,3	161,41	1,3	140,25	5,3
Mälardalen	18,1	158,97	3,5	137,27	1,9
Norrköping-öst	7,0	167,24	8,1	138,45	3,0
Piteå-Skellefteå	22,3	156,51	5,3	135,24	1,1
Stockholm	27,1	170,26	4,1	139,36	3,7
Sundsv.-Ådalen	10,8	156,16	4,6	132,44	0,1
Sydost	21,1	152,78	3,7	135,05	5,7
Umeå	28,7	169,17	3,0	139,53	2,5
Uppsala	19,6	166,79	4,2	138,53	4,2
Värmland	24,9	153,12	3,5	136,63	6,0
Väst	18,8	152,74	1,1	130,66	4,0
Örebro	14,6	149,96	-1,0	132,36	1,8
Örnsköldsvik	7,2	169,35	4,1	133,68	3,7

Östra Smålands storbygmästare, Staffan Axelsson, som driver Mörebyggen, framträdde i SVT:s Rapport (1 november) som ett offer för elaka facket.

De anställda vill ha fast lön. Vi har tvingats införa prestationslön bara för att facket är ute efter pengarna, var hans budskap.

Bakgrunden är att Mörebyggen i våras blev tvungna, inför en hotande dom i Arbetsdomstolen, att acceptera det avtal som gäller i branschen.

Tidigare har de anställda sedan många år fått fast lön. Lönen bestämdes av Staffan Axelsson. Det berättade han i ett reportage i Byggnadsarbetaren för några år sedan (nr 3/2003).

När Axelsson höjde lönen

följde han löneutvecklingen för byggnadsarbetare i andra företag i Kalmarområdet. Några av dem berättade, i samma reportage i Byggnadsarbetaren, att de var trötta på att både arbeta ihop till och betala för, löneökningarna på Mörebyggen.

De arbetade på ett annat företag i Kalmar, på ackord. För förhandlingar och mätning av ackordet betalade de gransknings- och mättingsarvoden till Byggnads, enligt det avtal som både fack och arbetsgivare skrivit på.

Mörebyggens anställda fick i efterhand ungefär samma löneökningar. Men utan att betala mättingsarvode. Mörebyggen åker snålskjuts, tyckte de kritiska.

På det andra företagets bygge hade man förhandlat om lönen när bygget drog igång och det var mätningar var tolfte vecka. Genom förhandlingar, planering av arbetet och sin egen arbetsinsats kunde de anställda påverka sin egen lön direkt.

Systemet med lagackord är unikt på svensk arbetsmarknad. Det är konfliktfyllt och omdiskuterat. Men det som gör att det lever kvar är att det ger ett inflytande över löneutvecklingen på den egna arbetsplatsen. Alltså mindre makt åt arbetsgivaren och mer åt de anställda. Det är en förklaring till att byggarbetsgivarna i BI tiger still när med-

”Det som gör att lagackordet lever kvar är att det ger ett inflytande över löneutvecklingen på den egna arbetsplatsen.”

LÖNER YRKE FÖR YRKE

Tredje kvartalet 2006	Lön per timme	Förändring, procent	Andel av timmar
TBM-gruppen			
Ackord	162,90	3,3	18,1
Övrig prestationslön	150,11	3,4	3,4
Tidlön	136,96	4,0	78,5
Tid och prestationslön	142,21	4,3	
VVS			
Tid och prestationslön	148,43	6,0	
Ackordsandel 3,2%			
Anläggning			
Ackord	171,72	6,5	16,4
Tidlön	143,07	4,4	83,6
Tid och prestationslön	146,05	5,4	
Maskinförare			
Tidlön	135,70	5,8	
Glas			
Tid och prestationslön	131,38	4,3	
Ackordsandel 3,3%			
Pappläggare			
Prestationslön	150,38	4,7	15,6
Tidlön	130,93	0,8	84,4
Golvläggare			
Prestationslön	167,62	6,7	14,2
Tidlön	135,58	2,9	85,8
Ställningsbyggare			
Tid och prestationslön	129,86	2,1	
Ackordsandel 0,4 %			
Undertaksmontör			
Tidlön	133,61	4,2	

lemmen Staffan Axelsson kallar Byggnads för maffia då facket kräver att Mörebyggen följer avtalet. BI tycker, enkelt uttryckt, att det är bra om de anställda på Sveriges byggen får mindre inflytande över lönesättningen. Arbetsgivarna vill behålla så stor del av produktionsresultatet som möjligt. Det är deras uppgift.

Byggnadsarbetarnas inflytande är inte gratis. 1,5 procent, runt 350 kronor per månad, i granskningsarvode tas från lönen (eller från löneutrymmet på anläggningsjobb). Och ytterligare någon procent i mättningsarvode för dem som arbetar på ackord.

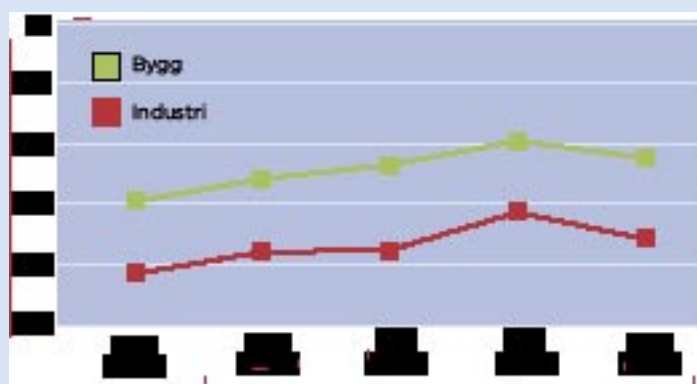
Om regeringen avskaffar avdragsrätten för dessa arvoden stiger kostnaden efter årsskiftet. Lägg till dyrare a-kassa och höjd medlemsavgift så blir månads-kostnaden till facket upp mot 1 000 kronor.

Systemet är alltså inne i ett minst sagt känsligt skede. De byggnadsarbetare som anser att inflytandet över lönebildningen är värt sitt pris, även om det blir dyrare, lär få slipa argumenten.

Det tredje kvartalets lönestatistik från Byggnads (som också den är unik och finansierad av granskningsarvodet) gav dem viss hjälp. Genomsnittslönerna i byggbranschen ökar snabbare än lönerna i industrin, i alla fall enligt SCB. ●

LÖNER I BYGG OCH INDUSTRI

SCB:s konjunkturstatistik, genomsnittlig timlön exklusive övertid, i byggbranschen och i gruvor, mineralutvinning samt tillverkningsindustri.

FRÅGAN

Är lönesystemet värt priset?

Filip Åkerman, 19 år, markarbetare, Enköping:

– Jag vet inte, är inte så insatt i hur lönesystemet fungerar. Men jag tror inte att vi får så mycket högre lön för att det granskas.

Björn Pettersson, 63 år, betongarbetare, Enköping:

– Jag har börjat ifrågasätta systemet då jag inte sett en mätningssubbe på 20 år ute på bygget. Man kan ju undra vad vi får för slantarna som vi betalar in.

Jan Kunni, 31 år, snickare, Knivsta:

– Jag tror att det är värt priset då det säkert spelar en roll för att få upp lönerna för oss på bygget. Med ett annat system hade lönerna helt säkert varit lägre.

Krister Edlund har konstruerat en u-balk som är lätt att böja. Den kan användas både som balk och som regel.

Balken som klarar runda hus

● **Inga mer nitar och inget mer böjande av slitsade regler. Krister Edlund har konstruerat en u-balk som är självläsande.**

– Den är tio gånger snabbare att använda än en vanlig slitsad regel, berättar han.

När han håller regeln i sin hand påminner den starkt om ormen, en 80-talsleksak som bestod av en lång ledad rad av trekanter, som gick att vända och vrida på. Men den här regeln är i galvaniserat stål.

Än så länge finns den bara som prototyp, men färdigtillverkad blir den tio fot lång och kommer att finnas i tre bredder: 2,5, 4 och 6 tum. Den kan användas både som balk och regel.

Krister Edlund började sin yrkesbana som brunnsbörare, har en bergskoleingenjörsexamen och arbetar idag med pellets-

utrustning. För ett par år sedan satt han på kontor och det var då som u-balken kom till.

En arbetskamrat ville sälja böjbara u-balkar i USA, men behövde hitta på en produkt som var bättre än de som redan fanns. Krister Edlund gillar att lösa problem och gick igång på idén.

– Jag utgår alltid från produktionsidan; hur kan en maskin tillverka en u-balk som inte behöver nitas? Hur kan man få den så billig som möjligt? Jag blev tipsad om att det nya airbus-flygplanet inte nitades ihop utan tejpades, och att det kanske kunde vara en lösning.

Det som utmärker u-balken i jämförelse med de långa slitsade regler som oftast används är att den är lätt att forma. Man ritar upp väggens välvning på marken, lägger ut bottenregeln längs med

linjen, drar bort skyddspapperet på tejen tejen som låser balken i rätt gradtal, och spikar fast.

– Men den har skruvhål för den som absolut vill skruva fast flikarna i varandra.

När Krister Edlund var klar med produktutvecklingen hade arbetskamraten gått vidare med andra idéer.

Så här står Krister med en produkt där allt är klart för produktion. Han har alla patent. Han har kontakt med en stor amerikansk kedja som vill sälja balken i sina butiker över hela USA. Han har en fabrik i Kina som arbetar på att konstruera en maskin som kan tillverka balken. Det som fattas är pengar för att ro allt i hamn.

– Jag är säker på att det bär sig bara tillverkningen kommer igång, men det är initialkostna-

derna som är för höga för mig. Och jag behöver ett ”produktionsempel” – ett exempel ur produktionen – för att kunna få fler köpare.

Han siktar in sig på USA. Dels för att den marknaden är större men också för att han tycker att de tänker på ett annat sätt när de bygger.

– Det är känt att långa raka korridorer skapar oharmoniska miljöer. I Sverige bygger vi ändå såna, men i USA satsar de mer på böjda väggar och välvda tak för att människor ska må bättre.

ELIN JÖNSSON

HAR DU EN BRA GREJ?

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Urban Klang gick med i hemvärnet för att slippa repmötena. Nu är det hans främsta fritidsintresse.

Prostatagerillan inte bara stridisar

Urban räddar barn med hemvärnet

Han var beredd att samla döda fåglar om vid ett influensautbrott och letar efter försvunna personer. Urban Klang ägnar större delen av sin fritid åt prostatagerillan. Eller nationella skyddsstyrkan – hemvärnet, som det egentligen heter.

TEXT OCH FOTO ANDERS RÖRBY

Hemvärnet har föryngrats och gör inte längre skäl för öknamnet prostatagerillan. Likaså är utrustningen modernare, borta är grå vadmalskostymer och urgamla musergevär.

Betongarbetaren och hemvärnsmannen Urban Klang är rejält trött. Det är övning och han har varit vaken halva natten. Ändå har Urban sovit inomhus, medan många av hans hemvärnsmän slafat under bar himmel.

Skottlossning ekar från övningsfältet, mc-ordonnanser knattrar in på gårdsplanen till stabshuset där Urban håller till. Intervjun blir hela tiden avbruten av folk som vill fråga saker. Som kvartermästare är Urban spindeln i nätet och måste ha koll.

– Jag vill ha överkontroll tyckte kompisarna på en utvärdering, säger Urban med ett skratt. Men jag är rätt noggrann av mig, både här och på jobbet som betongare.

Hur som helst är det hans uppgift att se till att all nödvändig materiel finns. Och inte minst viktigt, mat. En hemvärnssoldat med tom mage är som en bössa utan skott.

Det var inget fanatiskt intresse för det militära som lockade in den dåvarande 25-åringen i vad som då var sega gubbarns armé.

– Jag ville slippa undan repmötena, erkänner han villigt.

Det som från början var en flyktväg från tidsödande manövrar blev snart ett stort fritidsintresse. Numera lägger Urban mellan 200 och 400 timmar om året på hemvärnet.

– Hade jag spelat fotboll hade det också

tagit en massa tid, säger Linköpingsbon och gäspar igen.

När Urban gick med i hemvärnet gjorde han det tillsammans med ett gäng kompisar. Det är också kamratskapet han nämner först när man ber honom förklara varför han trivs i hemvärnet.

– Och att få komma ut och göra någonting annat. Vädret gör mig ingenting, säger Urban som är van att jobba utomhus. Det är bara att klä på sig.

Och så känner han att han kan göra nytta. Inte bara i en eventuell krigssituation utan även vid andra lägen då samhället behöver hjälp. Senast gjorde sig Urbans kompani berett att rycka ut och samla fågellik om fågelinfluensan tagit den otäcka vändning som ett tag befarades. Det hemvärnet oftast hjälper till med är att söka efter försvunna personer. Hemvärnsmännen har civil beredskap, de kan ge sig iväg med kort varsel eftersom de förvarar sin utrustning hemma. Dock inte längre vapnen, som av säkerhetsskäl hålls inlåsta i kassuner på regementen.

– Vi har letat efter barn och gamla i alla möjliga terrängtyper. Det är lite otäckt, man måste vara beredd på att hitta vad som helst.

Hemvärnet brottas med rekryteringsproblemet. Det är svårt att locka nya frivilliga. Urban har försökt värva folk på jobbet, men det är inte lätt.

– Det blir en och annan gliring om att man håller på och larvar sig och leker krig i skogen.

Däremot är öknamnet prostatagerillan in-

te längre giltigt. Förr lockade organisationen mest gubbar som skrivits ut ur rullorna. De nya medlemmarna kommer ofta direkt från lumpen. Medelåldern ligger någonstans mellan 30 och 40 år. Med sina 42 år börjar Urban tillhöra det äldre skiktet.

– Det finns uppgifter för oss också. Alla ska ju inte vara ute i skogen och springa.

Urban tänker tillbaka på hur det var när han började.

– Mycket gamla gubbar, grå vadmalskostymer, musergevär och bevakningsuppdrag av broar och sådant. Nu övar vi på ett annat sätt, mer för strid.

Numera har man också tillgång till samma utrustning som de värnpliktiga, bland annat AK 4:or med rödpunktsikte. De förändrade uppgifterna visas också genom namnbytet till Nationella skyddsstyrkan – hemvärnet.

Furir Klang bryr sig inte så mycket om antal streck på uniformen.

– För vissa är det viktigt att stiga i graderna, men inte för mig. Jag vill inte lägga ännu mer tid på att åka på en massa kurser. Man har ju jobb och familj att sköta också. ●

FAKTA NATIONELLA SKYDDSSTYRKAN - HEMVÄRNET

Hemvärnet skapades under andra världskriget och består numera av cirka 38 000 soldater. För att bli antagen till hemvärnet krävs svenskt medborgarskap, minst 85 dagars militär grundutbildning och att man har fyllt 18 år. Obligatorisk övningstid är 20 timmar per år.

Stopp i tunnelbanan, fast lyckligtvis bara i vänthallen, orskade de mimare som visade arbetskläder för kvinnor.

Mimartister visade arbetskläder för kvinnor

Modevisning/

Mimartister stod för en annorlunda klädshow när nya arbetskläder för kvinnor lanserades.

Människor på väg genom T-centralens tunnelbaneuppgång vid Sergels Torg i Stockholm hajade till i slutet av oktober. Där stod till synes levande byggnadsarbetare, men alldeles stilla. Ett till dess helt okänt fenomen. En del, mest barn, tyckte att det var bäst att

kolla om byggnadsarbetarna var på riktigt.

Då, när de nyfikna kände efter, rörde sig de robotliknande, arbetsklädda mimartisterna som Skanska hade anlitat för att visa företagets nya kollektion av arbetskläder för kvinnor.

Visningen av arbetskläder var en del av Skanskas årligen återkommande satsning på att under en vecka fokusera på arbetsmiljö och säkerhet.

INGEMAR DAHLKVIST

Aj, aj, aj, aj ...

Piercing/ 59-årige August Voegl hade dubbel otur för någon månad sedan. Inte nog med att han snubblade när han satte fast takplåtar med en lufttrycksdriven spikpistol. Han föll så illa att han sköt sig själv rakt genom punkulan. Den tio centimeter långa spiken naglade fast österrikaren Voegl vid taket och hans arbetskamrater kunde inte få loss honom. Efter en rejäl hjälpinsats kunde han föras till sjukhus i helikopter. Han lär ha mått "efter omständigheterna väl".

Byggfolk på gränsen till sammanbrott

Byggbok/

Stressade lagbasar och egenföretagare i byggsvängen, på gränsen till sammanbrott. Det är det stoff novellerna i "Den som lever får se" är byggda på.

Som murare och plattsättare har **Per Forslund** (bilden) samlat erfarenheter och skrönor som han satt på pränt. Och så har han lagt till de lyckliga sluten.

– Ja, jag är ju svag för det. Kanske lite för mycket. En lektor på ett av de förlag där jag försökt få mina noveller utgivna antydde det i sitt refuseringsbrev, berättar 34-årige Per som har sadlat om till försäljarjobb sedan han fått problem med rygg och knän.

Per har redan sålt cirka 400 av de 1 000 ex han låtit trycka. De stipendier han fått, från Byggnads, Målarna och Västerås stad, finansierade utgivning på eget förlag. Andra vägar att bli publicerad är stängda. Marknaden för arbetslivets berättelser har krympt.

Han är kritisk mot att novellerna i Byggnadsarbetaren försvann.

– Även om det var få som läste dem så behövdes de. Det finns viktiga saker som inte kan berättas på annat sätt.

Novellsamlingen kan beställas på hemsidan densomleverfarse.com.

INGEMAR DAHLKVIST

FOTO: JONAS BILLBERG

BÖCKER

Livsnjutarens guide till Stockholm

av Mia Öhrn, Henrik Francke, Sara Teleman

Guide/ / / / / /

Perfekt vägledning till en speciell week-end i Stockholm. Överraskande tips också för den som bor i huvudstaden. Årstidsuppdelad, smått och stort, känt och okänt. Som bästa chokladbutiken, "hetaste" vinterbadet och bästa korrkiosken. ID

Funkis

av Ingrid Sommar, Åke E:son Lindman

Kulturhistoria/ / / / /

En del kul kunskap, som om pionjären Ingrid Wallberg, praktiskt hos arkitekten Le Corbusier, men allt för djärv (och allt för feministisk) för att ha lämnat några bestående spår. Och så Lindmans foto! Fin julklapp till någon som gillar hus. ID

Ung på 50-talet

av Kerstin Gunnemark

Nutidshistoria/ / / /

Amatörskrivber berättar personligt om sitt 50-tal med ungdomsförälskelser, trångboddhet och drömmen om en egen bil – eller åtminstone moped. Tidstypiska bilder och tidningsklipp ökar bokens bladdringsvärde. Men folklivsforskarnas analyser på snobbig akademikersvenska hoppar man gärna över. KP

Queerkalendern

av Anna-Sara Löfqvist, Manu

Seppänen Sterky, Christian Hagward

Njutningstips/ / / /

Kalenderstyrd beskrivning av vad man kan göra för att ha lika kul som de som deltar i Pridefestivalen i Stockholm. De flesta tipsen är njutbara också för en (eller hellre flera) hetero-Svensson. Blir ibland lite för uppfostrande för att vara queer. ID

Rörmontör fick pris av kungen

Uppfinning/

Efter fem års utvecklingsarbete fick rörmontören Leif Eneroth ta emot pris från kungen i början av oktober. Han belönades för sin filterinsats, som är till för att rena vattnet i dagvattenbrunnar.

– Det gör man inte varje dag, så det var förstås spännande, säger han en dryg vecka efter att han skakat kungens hand.

Men framför allt är han stolt över själva placeringen i tävlingen. På delad andraplats i Stockholm stads miljötekniktävling belönades han med 125 000 kronor och en tavla. Tävlingen är till för att locka fram innovativ teknik som kan användas i utbyggnaden av området Hammarby Sjöstad i Stockholm.

– Det är en stor tävling, kungen åker inte vart som helst och delar ut priser, konstaterar Leif Eneroth.

Idén till den prisbelönta filterinsatsen började växa fram för fem år sedan. Leif fick en förfrågan om att tillverka ett filter som en konsult i Djursholm hade fått pris för. Men prisad eller inte, han konstaterade att konstruktionen inte skulle fungera – och började arbetet på sin egen lösning i stället. Som pristagare i tävlingen står inte Leif personligen, utan Aros Rör och Svets. Han startade företaget 1971, men nu har söner tagit över och filtret har han jobbat med på sin privata tid.

Vant radar han upp fördelar som han menar skiljer hans konstruktion från andra. Som att filtret bara behöver bytas en gång om året, och att allt

FOTO PER G. NÖREN

Leif Eneroths filterinsats behöver bara bytas en gång om året och allt vatten som rinner ner i brunnen renas.

vatten som rinner ner i brunnen renas. I filtret fastnar bland annat koppar, zink och däckrester.

Första plats i tävlingen delar NCC och WSP Sverige på. NCC har tagit fram en beskrivning av hur flerbostadshus kan utformas så energieffektivt att det inte behövs något traditionellt värmesystem. WSP belönas för sitt förslag på ett boende där man inte behöver köpt eller icke förnyelsebar energi. Andraplatsen delar Leif Eneroth med NordIQ Göteborg och Priono.

JENNY BERGGREN

VILKEN SOPPA

– Hovmästarn! Soppan är iskall.
– Hur kan ni påstå det?
– Jamen, flugan åker ju skridskor.

Tävla i p-hus

Kakhus/Goda gran(n)ar är temat för årets pepparkakshustävling på Arkitekturmuseet i Stockholm. Temat kan som vanligt tolkas precis som man vill. Den som vill delta kan lämna in sitt verk 1-3 december. Utställningen pågår 5 december -7 januari.

Förra årets vinnare.

CITAT

FOTO PRESENS BILD

” Vi söker hela tiden konsensus, måste hela tiden vara överens och för att våga uttrycka en åsikt ska vi helst ha ett helt fotbollslag i ryggen. Att sticka ut hakan på egen hand är vi dåliga på.”

Kjell Bergqvist, skådespelare som slåss mot svensk mesighet (Ica-kuriren)

” Den som står vid löpande bandet och tänker ”jag borde inte stå här, jag borde ha vunnit Idol” mår sämre än den som tänker på alla pengar som kommer in på lönekontot och på kläderna, biobesöken och allt annat som går att köpa för dem.

Åsa Nilssonne, författare, om tankens kraft (LO-tidningen)

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till a.s@byggnadsarbetaren.se, 08-728 49 77.

MATLÅDAN

Lax med gratinerat potatismos, 4 personer

● 4 bitar lax à ca 160gram

Till såsen:

● 2 dl grapejuice

● 2 dl apelsinjuice

● 1 dl flytande fiskbuljong

● 2 dl vitt vin

● 3 dl vatten

● 2 dl grädde/creme fraiche

● 1 påse saffran

● 1 st stjärmanis eller lite fänkål

Gratinerat potatismos

● 1 kg potatis, skalas och kokas

● 50 gram smör

● ca 3 dl varm mjölk

● 1 msk riven pepparrot.

● 4 äggulor

● 1 kryddmått riven muskot

1 Fräs saffran i lite smör och lägg i alla ingredienser utom grädden. Låt koka tills hälften återstår, salta och peppra samt avsluta med grädden.

2 Smält smör och tillsätt mjölk plus pepparrot. Koka upp.

3 Använd elvispen och kör runt i potatisen. Tillsätt mjölken och vispa en kort stund. Krydda med muskot, salt och peppar samt avsluta med äggulorna.

4 Forma och spritsa snygga toppar. Lägg i ugnsfast form tillsammans med laxbitarna. Grädda i 200 grader ca 15 min. Serveras med lättstekt färsk grön sparris och cocktailltomat.

MICKE SELANDER

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm
tel 08/728 49 00

SYDOST

Rådjursvägen 1, Växjö
tel 0470/75 35 30 fax 0470/202 19

Alvestasektionen: medl.möte
mån 27 nov, kl 19. Alvesta Folkets
hus. Budget.

Karlskrona-Ronnebysektionen:
gemensamt medl.möte tor 23
nov, kl 18.30. Militärhemmet,
Karlskrona. Pensioner, löner och
information från kongressen.

KRISTIANSTAD

Kanalgatan 94
tel 044/12 30 90, fax 044/12 67 56

Bromöllasektionen: sekt.möte
sön 3 dec, kl 16. Böckmans.

Kristianstad-Tollarpsektionen:
sekt.möte mån 27 nov, kl 19. Fack-
ens hus, Kristianstad.

Sankt Olofsektionen: sekt.möte
tor 23 nov, kl 19. Medborgarhuset.

NORRKÖPING

Slottsgatan 116
tel 011/19 04 20 fax 011/19 04 39

Nyköpingsektionen: sekt.möte
mån 27 nov, kl 18. Avd.expeditio-

nen. Budget, motioner bl. a.

KALMAR

Radarvägen 9
tel 0480/42 90 90 fax 0480/510 11

Mönsteråssektionen: sekt.möte
fre 1 dec, kl 18.30. ABF-lokalen.

LULEÅ

Nygatan 3
tel 0920/940 80 fax 0920/ 948 79

Bodensektionen: medl.möte
tor 30 nov, kl 18. Budget. Rondo,
klubbrum A.

Jokkmokksektionen: medl.möte
tor 30 nov, kl 18. Budget. Folkets
hus.

Korpiolbolosektionen: medl.
möte tor 23 nov, kl 18. Budget.
Röda skolan.

UPPLAND

Portalgatan 6A
tel 018/19 45 00, fax 018/19 45 01

Alunda-Östhammarsektionen:
styr.möte ons 6 dec, kl 18.30.
Migrationsverkets lokaler, Gimo.

Planering av 2007 års verksam-
het.

Enköpingssektionen: medl.möte
tor 23 nov, kl 18.30. Folkets hus.
Fonus informerar.

Tierpsektionen: medl.möte tor
23 nov, kl 19. Gästis. Sjukskriv-
ningar/rehab. Medv. Försäk-
ringskassan. Kaffe och landgång
serveras.

Mur-Matt & Plattklubben: klubb-
möte fre 8 dec, kl 18.30. Bowling
på Fyrishov.

VÄRMLAND

Posthornsgatan 8, Karlstad
tel 054/87 58 00, fax 054/83 47 42

Kristinehamnsektionen: sekt.
möte ons 29 nov, kl 18. Folkets
hus.

Grumssektionen: sekt.möte tis
28 nov, kl 18.30. Folkets hus.

Torsbysektionen: sekt.möte tor
30 nov, kl 18. ABF-lokalen.

Karlstadsektionen: sekt.möte tor
30 nov, kl 17. Bygg 29:an.

Årjängsektionen: sekt.möte tis 5
dec, kl 19. ABF:s kontor, Årjäng.

Dejesektionen: sekt.möte tor 30
nov, kl 19. Deje Folkets hus.

Filipstadsektionen: sekt.möte
mån 4 dec, kl 19. Folkets hus.

LINKÖPING

Majgatan 2
tel 013/37 44 00 fax 013/12 25 13

Ödeshögsektionen: sekt.möte
ons 29 nov, kl 18.30. Folkets park.

UMEÅ

Kungsgatan 89
tel 090/711030 fax 090/711031

Umeåsektionen: sekt.möte tor 23
nov, kl 18.30. Avd. lokaler, Kungsg
89.

ÖSTERSUND

Folkets Hus, Krondikesvägen 93
tel 063/664 94 00 fax 063/664 94 12

Gäddedesektionen: medl.möte
tor 23 nov, kl 18. Gäddede Turist-
hotell.

Hammerdalsektionen: budget-
möte tor 23 nov, kl 19. Medbor-
garhuset.

Svenstaviksektionen: medl.möte
fre 1 dec, kl 18.30. Hotell Sydjem-
ten. Kaffe och smörgås.

Åresektionen: medl.möte tor 30
nov, kl 18. Tossön.

KALIX

Centrumvägen 33C
tel 0923/147 55 fax 0923/165 88

Haparandasektionen: sekt.möte
tis 28 nov, kl 18. Folkets hus. Bud-
get 2007, framtida länsavdelning.

Kalixsektionen: sekt.möte mån
27 nov, kl 18. ABF. Budget 2007,
framtida länsavdelning.

Överkalixsektionen: sekt.möte
fre 24 nov, kl 18. Grand Arctic
hotell (After work). Budget 2007,
framtida länsavdelning.

Övertorneåsektionen: sekt.möte
sön 3 dec, kl 12. Folkets hus.

Vill du annonsera om möten
eller andra aktiviteter i av-
delningen?

Kontakta Leila Hanni,
08-728 49 56
leila.hanni@byggnads.se

EN BRA KASSA – INTE EN KASS

Högerregeringen hann inte bli komplett förrän den kastade sig över arbetslöshetskassorna. Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin, tidigare moderat partisekreterare, låtsades lyssna på fackets tungt vägande praktiska och principiella invändningar.

Men han lade i verkligheten dövrät till. I stället skulle allt som de fyra partiledarna skrivit sig samman om i Bankeryd förverkligas.

Det handlar om att få in pengar, i praktiken en skatthöjning, från a-kassornas medlemmar. Och detta trots att a-kassorna, förutom av medlemsavgifter, helt finansieras av den arbetsmarknadsavgift som arbetsgivaren betalar in. Och som vi i praktiken betalat för i avtalsförhandlingarna genom att avstå från motsvarande löneökningar.

Det handlar också om att försäkra villkoren i en rad avseenden. Inte bara genom sänkt dagersättning till max 680 kronor. Utan också genom att ytterligare reducera ersättningen för dem som drabbas extra hårt av arbetslöshet.

Jag är dock inte förvånad när högerregeringen gör precis som dess partier sagt. Våra invändningar mot planerna från valrörelsen har hela tiden mötts av högermaktens arrogans.

Få grupper har så tydliga erfarenheter

av arbetslöshet som byggnadsarbetarna. De flesta av våra medlemmar har drabbats av eländet att inte kunna gå till jobbet och att behöva klara sig på lägre inkomster.

Det har att göra med variationer i årstider och konjunkturer. Men också med att många jobb är tidsbegränsade.

Enligt högerideologerna ska löntagare, som får försämrade villkor från a-kassorna, starta eget eller ta låglönejobb. Jag tror inte på detta nyföretagande. Men fruktar att fler tvingas söka sig bort från byggyrkena till att konkurrera om lågavlönat och okvalificerat jobb. Vem tjänar på det? Arbetsgivare som vill importera billig utländsk arbetskraft?

Vi accepterar självfallet valutslaget, hur bittert det än

är. Men vi ska inte stillatigande ta emot smållarna.

Därför ställer vi upp när de fackliga centralorganisationerna invänder och påvisar hur olyckligt dräpslaget träffar de arbetslösa, a-kassorna och facket.

Byggnadsarbetarna är värda en bra arbetslöshetskassa, inte en som den drabbade kan uppleva som kass.

Den 14 december ska vi ut på gator och torg och visa vad vi tycker om högerns syn på trygghet. Ställ upp då! ●

”Det handlar om att få in pengar, i praktiken en skatthöjning, från a-kassornas medlemmar.”

HANS TILLY

förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

...OM SOLIDARITET

● För ett par veckor sedan var jag med om något historiskt. I Wien bildade LO, TCO och Saco tillsammans med huvudparten av världens övriga fackliga centralorganisationer internationella ITUC. Att löntagarna i Sverige håller ihop är stort. Att organisationer med 166 miljoner anställda sluter sig samman är större.

...OM KONSUMTION

● Fabian Wallen, ekonom vid Svenskt Näringsliv, och Ulf Jacobsson, ekonomiprofessor, oroas i en artikel i Dagens Industri över att den svenska konsumtionen är för låg. För att medverka till en lösning ska vi dra vårt lilla strå till stacken den 27 februari. Det är då våra avtalskrav överlämnas till motparten.

...OM BOSTADSBYGGANDET

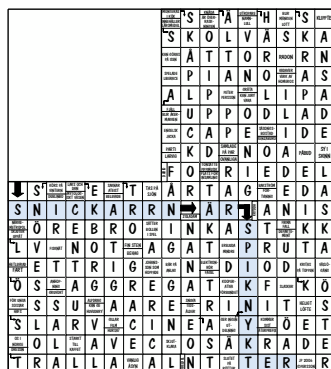
● Skanskas ledning befarar i sin senaste kvartalsrapport att det svenska bostadsbyggandet ska minska till följd av regeringens politik. Minister Mats Odell, som bland annat ansvarar för bostadsbyggandet, tror däremot att det ska öka. Verklighetens män lär få mer rätt än högerdrömmande politiker. Tyvärr, inte minst för de unga.

SIST VAR DET INTE SÅ BEKVÄMT
MEN NU FÄR MAN SJÄM & LIGGA PÅ FRIGOLIT...

UTBILDNINGSNIVÅ KAN TIPPA ÖVER	MÖRKA HÅLOR	ÅMYNNINGEN Sjöfart	SLUTDEL PÅ KROPPEN GEMEN	ÄR I BEHOV AV VIND
GALLRAS TRÅD MED KEMISK TERM			DANS- SLÄKT HEJDUK	RÖDAKTIG LERA FRÅN TRIAS- TIDEN
GER OSS NYTT ORKESELÖS		SVANSLÖS FACK- FÖRBUND		
INREDS MED SMÅ MÖBLER			BANN- LYSNING AGENT- ORGAN	
VÄST- INDISK KANOT	RYMD- FIGUR	GUPPAR I VATTNET FAKTA	VERKAR SÖVANDE GULBRUN FÄRG	FINNS PÅ RULLE OCH ARK
SUCCÉ- BOK BALTAND	VATTEN- VÄXT VISA UPP SIG	JÄMN BURBO	RIKTNING AVVIKANDE GRUPP	TRÄ VI KLÄR IN MED
RADAR DEN BÄSTA UPP PIPER		NÄS RYTMER FRÅN VÄST- INDIEN	HÅLLS OFTA AV RÖRD SKÖTSEL	
PUDER HADE ORAKEL	VÄRLDENS LÖN OLA FROM	ATTILA I NORDEN JAG I PARIS	PÅBUD SJUNKA LINA SUND	SKRIBENT- EXTRA DRAR I LOPPET
SES I SKALAN GAMMALT MÄTT	LITET MÄTT LEVER PÅ SINA BRÖTT	HAR VANA VID RODRET SPANSK MÅLARE	GESTAL- TAS DELIKAT	STOPP- NING
GE UT VIMSIG		PRAKT- FULLA RESTER	SJUKDOM MED DÖD- LIG UTGÅNG FOTTING	GOD MATFISK
	TIDNINGS- FORMAT		HÅG- KOMST	RÖR- GAS

VINNARE I BILDKRYSS 14

Erik Österberg, Alunda, Olov Axelsson, Kristinehamn, Börje Kitti, Nikkala, Anette Forsberg, Örnsköldsvik, Bertil Bolinder, Mölndal, Bengt Norin, Ystad, Viktor Asp, Uppsala, Ulla Jansson, Norrtälje, Gunnar Storén, Leksand, Inga-Britt Olsson, Sävedalen, L Larsson, Arboga, Ruben Handler, Åsarna, Bengt Dahlin, Täby, Elisabeth Dahlkvist, Kramfors, Börje Edman, Ljusdal. Vinnarna får var sin dubbeltrisslott.

BILDKRYSS #17

Dragning den 10 januari. 15 med rätt lösning vinner var sin dubbeltrisslott med chans att få upp till 7,5 miljoner kronor. Sänd lösningen till Bildkryss 17, Byggnadsarbetaren, Box 19615, 104 32 Stockholm.

Namn.....
 Adress.....
 Postadress.....